

Brugerperspektivets potentiale

- Et praksisforskningsprojekt om, hvordan ungeperspektiver kan bidrage med viden, der kan styrke det sociale arbejdes praksis- som forskningsfelt
-

The potential of the user perspective

- A practice research project on how perspectives of young users can provide knowledge that can strengthen the practice and research fields of the social work

Udarbejdet af Jeanette Ladefoged Johannesen

Studie.nr.: 20182123

Vejleder: Maja Lis Lundemark Andersen

Antal anslag: 167821

Speciale, juni 2020, Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde,

Institut for Sociologi og Socialt Arbejde,

Aalborg Universitet

Forord

Dette speciale omhandler et tema, der har stor faglig interesse for mig: brugerinddragelse og brugerperspektiver.

Specialets mål er at bidrage med en socialfaglig diskussion over, hvordan et brugerperspektiv kan bidrage med viden til såvel praksis som forskningsfeltet på børn og ungeområdet i det socialfaglige myndighedsarbejde.

Specialet er udarbejdet i en periode med samfundsmæssig lockdown grundet Covid19.

Dette har medført at specialets oprindelige metodiske form er ændret undervejs i forløbet, da det var vanskeligt at opnå den form for empiriindsamling, der oprindeligt var planlagt.

Interviews har været nødvendige at foretage via telefon og skype, og litteraturen har været vanskelig at få adgang til, da bibliotekerne har været lukket ned. Jeg vil under metodeafsnittet redegøre og reflektere over de konsekvenser, det har medført undervejs i specialet og komme med bud på, hvorledes empiriindsamlingen kunne være foregået under andre forhold.

En stor tak til min vejleder Maja Lis Lundemark Andersen for tålmodighed, konstruktiv feedback, positiv opbakning og ikke mindst håb, da det så allersværest ud med empiriindsamlingen.

Abstract

This thesis takes its point of departure in a practice research project to answer the problem statement: *How can young users contribute with knowledge that can help strengthen the discipline of involvement in practice, and how will this knowledge impact the social workers' reflection on own involvement practices?*

The aim of the thesis is to contribute with a social professional discussion of how a user perspective can contribute with knowledge to the practice and research of young people, who has special needs, within the social work.

The thesis builds on a methodological triangulation that consists of:

- Five observations of meetings between young users and their social workers
- Three interviews with young users with the aim of investigating their experiences of being involved in their own cases
- Three interviews with social workers with focus on investigating how they understand and convert involvement into practice

The thesis exemplifies that involvement in the social science government work is a complex field. The involvement of young users appears to take place at a low level in the involvement ladder, where the young are not invited into the cooperation with the social worker. The involvement itself seems unclear and unstructured when support of involvement is lacking. Thus, the role of the young appears reduced to providing information to the social worker about his/her own situation.

The young users' experiences of being involved indicate a certain shift from non-involvement to involvement the older they get. Their stories indicate that involvement previously and in part still takes place at a very low level, where they are not understood based on their own understanding of problems.

Throughout the thesis, I seek to make the social workers reflect on their own involvement practices in order to strengthen and qualify the general involvement in practice. During this phase, several relevant reflections come up that will be able to increase the possibilities for involving the

young in their own cases. However, this phase also indicates that the social workers are challenged by their own understanding of the concept of involvement, as they tend to avert facts by emphasising how they do involve the young. It seems difficult for them to acknowledge the reflections that arises about their own involvement practices.

The thesis shows a significant potential for the application of user perspectives in practice and research alike. The user perspective can provide new perspectives of knowledge that the fields of practice and research struggle to access otherwise. This, however, implies that the user perspective is recognised as a relevant field of knowledge. And there is a need for a longer course of reflecting on learnings in order to enable social workers to become more aware of their own practice of involvement.

Indholdsfortegnelse

Forord	1
Abstract	2
Kapitel 1. Indledning.....	6
Kapitel 2. Specialets tema, problemstilling og problemformulering.....	6
2.1 Unge med behov for særlig støtte.....	7
2.2 Inddragelse i det socialfaglige myndighedsarbejde	7
2.3 En teoretisk konstruktion af inddragelsesbegrebet i praksisfeltet	9
2.4 Magt og vidensbegreber i det sociale arbejde	10
2.5 Brugerperspektiver i praksis og forskningsfeltet.....	12
2.6 Problemformulering og forskningsspørgsmål:	13
Kapitel 3. Specialets formål og positionering i forskningsfeltet.....	13
3.1 State of the art: inddragelse af unge i praksis som i forskningsfeltet	14
3.2 Specialets formål:	19
3.3 Litteratursøgning	19
3.4 Min position og specialets samarbejdspartner	20
Kapitel 4. Videnskabsteoretisk positionering	21
4.1 Ontologisk og epistemologisk orientering i et hermeneutisk perspektiv	21
4.2 Fænomenologisk inspireret tilgang	22
4.3 Forståelseshorisonter i specialeforløbet	23
Kapitel 5. Forskningsmetode og design: Metodologiske refleksioner	23
5.1 Praksisforskning som forskningsmetode.....	24
5.1.2 Adgangen til praksisfeltet.....	28
5.1.3 Forhandling af problemstilling.....	28
5.2 Observationer og aktørperspektiver som forskningsdesign	29
5.2.1 Observationer i feltet	31
5.3 Kvalitative interviews som metode	34
5.4 Ethiske refleksioner i datatilvirkningen	40
Kapitel 6: Databearbejdning, analysestrategi og teoretisk ramme.....	41
6.1 Databearbejdning	41
6.2 Analysestrategi	42
6.3 Analysens teoretiske ramme.....	43
Kapitel 7: specialets empiriske analyser.....	44
7.1 Myndighedssocialrådgivernes forståelse og omsætning af inddragelse i praksis.....	45

7.2 Fra ikke inddragelse til inddragelse i egen børnesag	54
7.3 Afværgelse i det socialfaglige myndighedsarbejde	63
Kapitel 8: Specialets kvalitet og kritik.....	69
8.1 Metodiske efterrefleksioner over specialet	70
8.2 Specialets kvalitetskriterier	72
8.2.1 Neutralitet	72
8.2.2 Specialets validitet:.....	72
8.2.3 Specialets reliabilitet:	73
8.2.4 Specialets generaliserbarhed	74
Kapitel 9. Konklusion	74
Litteraturliste	77
Bilag 1 Observationsskema	
Bilag 2 Interviewguide (Unge)	
Bilag 3 Interviewguide (Myndighedssocialrådgivere)	
Bilag 4 Vignet A	
Bilag 5 Vignet B	

Kapitel 1. Indledning

Forskning i en dansk kontekst har igennem mere end 25 år dokumenteret, hvordan inddragelsen af brugere i udsatte positioner har karakterer af manglende og problematiske inddragelsesformer i de ulige magtforhold, som er tilstede i mødet mellem systemets repræsentanter og brugerne af det sociale hjælpersystem. I denne kontekst omhandler det ikke blot den juridiske myndighedsudøvelse overfor brugerne, men hvor myndighedsudøvelsen derimod får karakterer af forhandling, overtalelse og kontrol, som er baseret på den institutionelle dømmekraft og myndighedssocialrådgivernes sandhedsregime, hvilket fremgår af: Det magtfulde møde mellem system og klient, at skabe en klient, hjælp eller afhængighed og anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde mm. (Järvinen, Larsen & Mortensen, 2002), (Järvinen & Mik-Meyer, 2003) (Uggerhøj, 2006) og (Højlund & Juul, 2015)

Jeg er i nærværende speciale interesseret i at undersøge, hvordan inddragelse af brugerne i praksisfeltet kan styrkes, når inddragelse samtidigt er et så komplekst felt. Krogstrup og Tjalve beskriver, hvordan *brugerinddragelse er et diffust begreb, som er vanskeligt at forholde sig til, fordi det optræder i mange udklædninger og med forskellige underliggende ideologiske forståelser, grundlæggende antagelser og metoder* (Krogstrup & Tjalve, 1999, s. 54)

Endeligt er jeg interesseret i at forene viden fra bruger, praksis og forskningsfeltet med henblik på at skabe refleksive læringsprocesser i såvel praksis som i forskningen. Dette vil jeg gøre ved at udfordre myndighedssocialrådgivernes forståelse og omsætning af brugerinddragelsen, gennem anvendelse af et brugerperspektiv til at bringe ny viden ind i det socialfaglige myndighedsarbejde med henblik på at styrke inddragelsen i praksis.

Kapitel 2. Specialets tema, problemstilling og problemformulering

Jeg vil i dette kapitel præsentere specialets tema, problemstilling og problemformulering. Kapitlet er konstrueret til indledningsvis at eksemplificere målgruppen som specialet omhandler, for derefter at indkredse inddragelsen i det socialfaglige myndighedsarbejde. Her vil jeg illustrere, hvorfor inddragelsen er et centralt element i det socialfaglige arbejde, inden jeg dykker ned i en teoretisk konstruktion af selve inddragelsesbegrebet. Ydermere vil jeg forholde mig til magt og vidensbegreber som en usynlig del i det inddragende arbejde med brugerne. Inden jeg afslutter

problemfeltet med min problemformulering og forskningsspørgsmål, vil jeg positionere brugerperspektiver som vigtige bidragsydere i det socialfaglige arbejde.

2.1 Unge med behov for særlig støtte

Jeg vil i nærværende speciale fokusere på den inddragelse, der foregår på frontmedarbejderniveau (Krogstrup & Tjalve, 1999) i mødet mellem myndighedssocialrådgiveren og den unge, der har behov for særlig støtte. Termen *unge med behov for særlig støtte* henviser her til den juridiske målgruppe, hvor de sociale myndigheder har vurderet, at den unge har behov, som skal kompenseres gennem interventioner fra serviceloven. I specialet har jeg indkredset målgruppen til at omhandle de unge i alderen 14-23 år, som modtager støtte efter servicelovens bestemmelser i kapitel 11 - dette omhandler både de almindelige bestemmelser og efterværnsreglerne. Jeg har således afgrænset dels de yngre børn, men også børn og unge med funktionsnedsættelser, som primært behandles efter Servicelovens §41 og §42. (Retsinformation.dk, B)

Når konteksten for specialets fokus omhandler unge med behov for særlig støtte, er det en bred betegnelse, som omhandler forskellige problemstillinger, der er årsag til kontakten med det kommunale børne- og ungesystem. Grundlæggende handler det om, at de unges livssituation er i en udsat position, som kan skyldes familiære problemstillinger eller individuelle ungeproblematikker (Frørup, 2015). Selve problemstillingen kan omhandle den unges mistrivsel eller risiko for langvarig "udenforskab" i forhold til at deltage og bidrage til det samfundsmæssige fællesskab blandt andet i form af uddannelse og arbejde (Andersen, Follesø & Olsen, 2016). Specialets målgruppe omhandler således både unge, som modtager forebyggende foranstaltninger, men også de unge, som er anbragt uden for hjemmet.

2.2 Inddragelse i det socialfaglige myndighedsarbejde

I dette afsnit vil jeg indramme brugerinddragelse i det socialfaglige myndighedsarbejde med afsæt i et socialpolitisk perspektiv, som har betydning for at den socialfaglige profession på myndighedsområdet ser ud, som den gør.

Krogstrup og Tjalve argumenterer for, hvordan brugerinddragelse er blevet et nøglebegreb i både det sociale arbejde og i den socialpolitiske diskussion (Krogstrup og Tjalve, 1999). Når konteksten omhandler det sociale myndighedsarbejde med unge, der har behov for særlig støtte, tager det

sociale arbejdes rammebetingelser da også afsæt i de politiske beslutninger, intentioner og lovgivningen (Kildedal, 2013). På den måde er inddragelse i det sociale myndighedsarbejde juridisk forankret i såvel FN børnekonventionen, børnebestemmelserne og i Retssikkerhedslovens §4. Jeg vil i nærværende speciale udelukkende tage afsæt i Retssikkerhedsloven, da jeg betragter denne lov som den overordnede ramme, som bliver suppleret og understøttet af Serviceloven.

Det fremgår af Retssikkerhedslovens §4:

Borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag.

Kommunalbestyrelsen tilrettelægger behandlingen af sagerne, på en sådan måde, at borgerne kan udnytte denne mulig. (Retsinformation.dk, A)

Myndighedssocialrådgiveren er således juridisk forpligtet til at sikre at den unge har *mulighed for at medvirke* i egen sag. Denne definition af inddragelse synes imidlertid at være uklar, og vejledningen tydeliggør da heller ikke, hvordan inddragelsen skal udføres i praksis, hvilket jeg vil vende tilbage til i et senere afsnit.

Men hvorfor er inddragelse et så centralt begreb i det socialfaglige arbejde med de unge? Krogstrup argumenterer for, at inddragelsen er tosidet. På den ene side skal inddragelsen bidrage til, at den unge kan være med til at vurdere effekten af den igangsatte intervention som et led i opfølgningen. Derudover er inddragelsen et middel til at fremme den unges udvikling, selvstændighed og ansvar (Krogstrup, 1999). På den måde er der en forventning om, at inddragelsen kan være med til at påvirke den unges situation.

På det socialpolitiske område er Regeringen aktuelt kommet med et nyt udspil i forhold til at styrke indsatsen overfor børn og unge med behov for særlig støtte, hvor særligt anbringelsesområdet er i fokus. Ifølge Regeringen handler det her om, at barnet skal sættes først. Et af fokusområderne omhandler inddragelsen af børn og unge, hvor Regeringen ønsker en *grundlæggende ændring i tilgangen på området, så der tages udgangspunkt i at barnet er til i sin egen ret* (Regeringen.dk, 2020). Lovgivningen skal således eksemplificere, at det er barnets behov og ønsker, der er omdrejningspunktet i den kommunale sagsbehandling. Spørgsmålet er imidlertid, hvilken betydning denne lovgivning får på udmøntningen af inddragelse i praksisfeltet? I såvel 2006 og igen i 2011 har børneområdet været præget af to store reformer: Anbringelsesreformen (Servicestyrelsen, 2006) og Barnets Reform (servicestyrelsen, 2011). Ved

indførslen af reformerne har børn og unge fået sikret en række selvstændige rettigheder blandt andet i form af, at inddragelsen af barnet eller den unge er et centralt og vigtigt element i det socialfaglige arbejde. Til trods herfor konstaterer gentagende forskningsundersøgelser, at der ikke sker en reel inddragelse af barnet eller den unge i myndighedsarbejdet i de kommunale forvaltninger (Jensen, 2014) (Børne og socialministeriet, 2018) (Ankestyrelsen, 2019).

Inddragelse i det sociale myndighedsarbejde er juridisk forankret, men det er op til den enkelte kommunalbestyrelse og - måske mest af alt - op til den enkelte myndighedssocialrådgiver, hvordan inddragelsen tilrettelægges og udføres i praksis. Krogstrup og Tjalve redegør for, hvordan der synes at være uklarheder om, hvad inddragelse af brugerne indeholder netop på grund af, at inddragelse er et flertydigt begreb (Krogstrup og Tjalve, 1999). Jeg vil derfor i næste afsnit undersøge inddragelsesbegrebets betydninger med henblik på at forstå den kompleksitet, begrebet indeholder.

2.3 En teoretisk konstruktion af inddragelsesbegrebet i praksisfeltet

Inddragelse, indflydelse, involvering, deltagelse, medbestemmelse, selvbestemmelse, medvirken. Begreberne synes mange og alle rummer de forskellige elementer og niveauer af inddragelse. Inddragelsesbegrebet er da også flertydigt (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016), og det kan være vanskeligt at foretage en klar og endelig definition af begrebet, hvorved kompleksiteten kommer til udtryk.

En forskergruppe bestående af Maja Lundemark, Lene Ingemann og Lars Uggerhøj har bidraget med deres bud på, hvordan inddragelsen i det socialfaglige myndighedsarbejde kan systematisk niveauinddeles, dette med afsæt i en inddragelsesstige. Her forsøger de, at indfange de forskellige inddragelsesbegrebs dybde, hvilket kan illustreres på følgende vis:

6.	Ejerskab til egen sag og interventioner	Selvbestemmelse og aktør
5.	Delegeret magt	Medbestemmelse og delvis aktør og medspiller
4.	Deltagelse i dagsorden, delvist partnerskab	Medindflydelse og medspiller
3.	Informeres og høres	Medindflydelse og informant
2.	Informeres og/eller pålagt inddragelse	Informant

1.	Ikke inddragelse/manipulation	Passiv rolle
----	-------------------------------	--------------

(Andersen, et al. 2016, s. 10)

Inddragelsesstigen er udarbejdet på baggrund af kombineret teori og viden omkring inddragelsesbegrebernes flertydighed, som er beskrevet ved Krogstrup og Tjalve (1999), Socialministeriet (2004), Arnstein (1969), Hart (1992), Kampmann og Schultz Jørgensen (2000) samt Shulman (Hutchinson & Oltedal, 2006).

De øverste trin peger således i retning af, at målet med inddragelse er empowerment (Skytte, 2017). Dette kommer til udtryk ved, at jo højere oppe den unge befinder sig på inddragelsesstigen, des mere inddragelse, selvbestemmelse og ejerskab har den unge i egen sag i forhold til at vurdere egne problemer og løsninger hertil (Skytte, 2017). Den unges rolle udvikles på den måde fra passiv klient til samarbejdspartner afhængig af, hvordan den unge bliver inddraget i det socialfaglige myndighedsarbejde. Her opstår dilemmaet imidlertid, for det er myndighedssocialrådgiverens opgave at sikre inddragelse af den unge, men som tidligere anført, er det op til den enkelte myndighedssocialrådgiver at vurdere, hvordan inddragelsen skal foregå i praksis. Der opstår således en ulige magtposition imellem myndighedssocialrådgiveren og den unges muligheder for inddragelse.

Inddragelsesstigen fremstår som en simpel måde at forstå inddragelsesniveauerne på, men selve udmøntningen i praksis er fyldt med udfordringer og dilemmaer, som kommer til udtryk i mødet mellem den unge og myndighedssocialrådgiveren, hvilket jeg vil komme nærmere ind på i næste afsnit.

2.4 Magt og vidensbegreber i det sociale arbejde

Med afsæt i Michel Foucaults magtperspektiv vil jeg i dette afsnit argumentere for, hvordan magt og vidensbegreber har indflydelse på ikke blot mødet imellem myndighedsrådgiveren og den unge, men også selve inddragelsen af den unge, da dette bliver både bevidst, som ubevidst reguleret af de sandhedsregimer, der er tilstede ved myndighedssocialrådgiveren.

Som tidligere anført er det sociale arbejde i en myndighedsfunktion underlagt beslutningsprocesser gennem det politiske system. Myndigheds- eller magtudøvelsen er synlig, når den baserer sig på love og bekendtgørelser, hvor brugerne har mulighed for at anke selve retsgrundlaget af de afgørelser, der bliver truffet (Järvinen, Larsen & Mortensen, 2002).

I mødet mellem myndighed og brugere forefindes der imidlertid også en usynlig magt, og denne magt hævder Foucault er den mest produktive magtform (Järvinen, et. al., 2002).

Foucault argumenterer for, at magten ikke blot er repressiv, men at det er en produktiv magt, som kendetegner den magtudøvelse, der foregår i det moderne, liberale velfærdssamfund, hvor hensigten er at udvikle bestemte kompetencer ved brugerne af det sociale system. Magten bliver på den måde skabende ved, at den har fokus på at gøre individer til bestemte subjekter (Mik-Meyer & Villadsen, 2007). Denne usynlige produktive magtform opleves ikke som magtudøvelse, men er skjult i en forståelse eller en intension om at ville hjælpe den unge ud fra den unges bedste. "Den unges bedste" baserer sig imidlertid på myndighedsrådgiverens sandhedsregimer, som omhandler de registrerings- og kategoriseringsprocesser, der opstår i det sociale arbejde. Her vil myndighedsrådgiveren ud fra det, Foucault omtaler som pastoral magt, forsøge at lede den unge i en retning af at blive mere autonom og et selvansvarligt individ. (Järvinen, Larsen & Mortensen, 2002)

Foucault er anerkendt for hans magt og vidensperspektiver, som foregår i mikroniveauer imellem myndighed og brugere (Järvinen, et al. 2002) og han hævder, at *magt og viden hænger sammen, fordi "sandheden" er defineret af den, der har magten – og vice versa* (Järvinen, et al. 2002, s. 13), hvilket også er redegjort for i ovenstående.

I mødet mellem myndighedsrådgiveren og den unge bliver magten på den måde en styringsteknologi (Mik-Meyer & Villadsen, 2007), hvor myndighedssocialrådgiverens sandhedsregime bliver defineret ud fra lovbestemmelserne og den lokale institutionelle fortolkning af lovbestemmelserne. Serviceniveauet og også myndighedssocialrådgiverens egen professionsforvaltning og dømmekraft bliver styrende for, hvad der er normen i samfundet og hvad der er "den unges bedste". (Moesby-Jensen, 2019)

Den unges muligheder for inddragelse på et højt niveau på deltagelsesstigen er således fyldt med udfordringer og dilemmaer, og et centralt spørgsmål er, hvilken form for inddragelse ønsker de unge selv? Er det målet at opnå selvbestemmelse for de unge? Og hvad betyder det for de unges muligheder for inddragelse, hvis samarbejdet imellem myndighedssocialrådgiveren og den unge er konfliktfyldt grundet uoverensstemmelser omkring myndighedssocialrådgiverens sandhedsregime og den unges problemforståelse? For at komme dette et skridt nærmere, er det væsentlig at

undersøge de unges eget perspektiv og erfaring, hvorfor jeg i næste afsnit vil forholde mig til, hvad anvendelsen af brugerperspektiver indebærer.

2.5 Brugerperspektiver i praksis og forskningsfeltet

De foregående afsnit tegner et billede af, hvordan inddragelsen i det sociale myndighedsarbejde er et komplekst og magtfuldt felt, til trods for at lovændringer og forskningen på området problematiserer inddragelsesformerne i praksis. Maja Lundemark Andersen stiller i hendes forskning et centralt spørgsmål om, *hvorfor er inddragelse af borgerne i det sociale arbejde stadig et udviklingsområde, og hvordan kan denne udvikling styrkes mere radikalt?* (Andersen, 2015 s. 106) Her er Peter Beresford (Beresford & Croft, 2001) fortæller for anvendelsen af brugerperspektiver i det sociale arbejde til at styrke og kvalificere praksis. Denne unikke viden giver mulighed for at få adgang til førstehåndserfaringer fra brugerne. Beresford beskriver, hvordan en tilgang baseret på brugerperspektiver ikke kun skal omhandle viden om brugerne, men at brugerne skal være inkluderet i selve processen. Ved inkludering af brugerperspektiverne i forskningsarbejde, giver det, ifølge Beresford, mulighed for, at det sociale arbejde bliver en proces, som omhandler udvikling af såvel praktikere som brugere, der hver især lærer af hinanden (Beresford & Croft, 2001).

I en dansk kontekst er der imidlertid ikke tradition for, at brugerperspektiver bliver betragtet som ligeværdige bidrag i såvel praksis som i forskningsfeltet (Moesby-Jensen, Ejrnæs & Andersen, 2019). Når brugerperspektivet alligevel er interessant at anvende i forskningsarbejdet, så handler det om de potentialer, som perspektivet giver adgang til. Det handler blandt andet om at få belyst brugernes oplevelse igennem et "indefra perspektiv", som forskere og praktikere ikke kan få adgang til uden at involvere brugerne (Warming, 2011). Derudover giver brugerperspektivet mulighed for, at forskningen i højere grad tager afsæt i de problemstillinger og tematikker, som der opleves på et brugerniveau, for derigennem at styrke de fænomener, som der forskes i (Halvorsen, Nordstoga, Støkken & Ueland, 2017).

En udfordring ved anvendelsen af brugerperspektivet synes imidlertid at omhandle, hvorvidt et brugerperspektiv er repræsentativt. Dette handler om, at der ikke kan være sikkerhed for, at de brugere, der bidrager med deres viden i forskningen, repræsenterer en eksakt målgruppe i forhold

til problemstillingen. Derudover kan de deltagende brugere vælge at tage afsæt i deres egne behov frem for målgruppens (Bjørkely & Ødegård, 2017).

Jeg vælger i nærværende speciale at læne mig op af Beresfords forståelse af brugerperspektivet (Beresford & Croft, 2001). Jeg ser potentialer i, at brugerperspektivet kan udfordre den gængse viden, der er fra den professionelle institutionelle forståelse til den enkelte myndighedssocialrådgivers sandhedsregime. Jeg betragter således brugerperspektivet som komplementært med de øvrige perspektiver og viden, der er i det sociale arbejde.

På denne baggrund vil jeg i nærværende speciale tage afsæt i et brugerperspektiv til besvarelse af specialets problemformulering. Dette fører mig frem til at ville undersøge følgende problemformulering:

2.6 Problemformulering og forskningsspørgsmål:

Hvordan kan de unge bidrage med viden, der kan styrke inddragelsen i praksis? Og hvordan får denne viden betydning for myndighedssocialrådgivernes refleksion over egen inddragelsespraksis?

Forskningsspørgsmål:

- Hvordan forstår og omsætter myndighedssocialrådgiverne inddragelsen i praksis
- Hvilken erfaringer har de unge med inddragelse i egen sag?
- Hvilken læring kan praksis- som forskningsfeltet opnå ved anvendelse af et ungeperspektiv i forhold til inddragelsesbegrebet?

I resten af specialet vil jeg anvende begrebet "ungeperspektiv" for at eksemplificere og indkredse, at det er de unges perspektiv, specialet tager udgangspunkt i, selvom de unge også er brugere af det sociale system.

Kapitel 3. Specialets formål og positionering i forskningsfeltet

Med afsæt i et State of the Art afsnit omhandlede unges inddragelse i myndighedsarbejdet, vil jeg belyse et udsnit af den aktuelle forskningsviden, der er på området i en dansk kontekst. Jeg vil

diskutere forskningsundersøgelsernes metodiske fremgangsmåde og resultater med nærværende speciales sigte for herigennem at skabe gennemsigtighed for, hvilken viden specialet bygger videre på, og hvor specialet placerer sig i forskningsfeltet. Derudover vil jeg eksemplificere specialets formål for afslutningsvis at redegøre for min position i feltet og beskrive, hvilket samarbejde specialet har etableret i processen.

3.1 State of the art: inddragelse af unge i praksis som i forskningsfeltet

Jeg vil i dette afsnit zoom ind på den del af forskningen, som omhandler inddragelse af unge i myndighedsarbejdet. Jeg har i udvælgelsen af forskningsundersøgelser dels fokuseret på undersøgelser af nyere dato, med henblik på at få et aktuelt indblik i den viden, der er om unges inddragelse, og dels fokuseret på at forskningsundersøgelsen skal være udarbejdet af forskellige forskere i forskellige kontekster og endelig med forskellige metodiske tilgange. Formålet med udvælgelsen har været at få et afgrænset, men samtidigt bredt indblik i forskningsfeltet.

Når jeg fokuserer på de nyere forskningsundersøgelser, så forefindes der ikke meget forskning omhandlende inddragelse af unge med afsæt i de unges eget perspektiv. Den begrænsede forskning, der findes på området, fremviser resultater af, at inddragelsen i myndighedsarbejdet er problematisk, ikke inddragende eller generelt et lavt niveau af inddragelse, jf. tidligere omtalte inddragelsesstige (Andersen, Brand & Uggerhøj 2016). I dette afsnit vil jeg præsentere forskellige forskningsundersøgelser og diskutere dem med nærværende speciales tilgang og sigte.

Ankestyrelsen har i november 2019 udarbejdet en pilotundersøgelse; Børnesagsbarometeret. Undersøgelsen tager afsæt i en juridisk gennemgang af i alt 228 sager fra 12 kommuner. Resultatet illustrerer, at i 44% af sagerne er kravene om samtale med barnet eller den unge ikke overholdt jf. Servicelovens §48. Det gælder både i de forhold, hvor samtalen ikke er afholdt og i de situationer, hvor der ikke er talt om den konkrete foranstaltning med barnet eller den unge (Ankestyrelsen, 2019). Børnesagsbarometeret er den eneste undersøgelse i dette State of the Art afsnit, som udelukkende beskæftiger sig med de foreliggende journaloplysninger. Formålet med denne type undersøgelse er at undersøge i hvilket omfang, myndighedssocialrådgiverne overholder deres juridiske forpligtelser ved afholdelse eller dokumentering af afholdelsen af børnesamtalerne i praksis, hvilket den indikerer, at de ikke i tilstrækkelig grad gør. Styrken i denne metodiske tilgang er, at det giver mulighed for at analysere på en større enhed, hvorfor det er muligt at få indsigt i

228 sager. Svagheden ved undersøgelsen er imidlertid, at den kun giver et lille indblik i de konkrete sager i forhold til, hvordan inddragelsen udmøntes i praksis - baseret på, hvad der kan læses i journalnotatet. Der er således tale om et juridisk procesorienteret blik ind i praksisfeltet, som ikke siger noget om indholdet af inddragelsen. Resultatet er derved udelukkende en konstatering af, at inddragelsen ikke fremgår af journalerne.

For at komme dybere ned i hvordan inddragelsen udmøntes, er jeg nødt til at se nærmere på den forskning, der beskæftiger sig med dette. Her har jeg udvalgt fire forskningsundersøgelser, der alle tager afsæt i de unges egne udsagn baseret på deres inddragelseserfaring med de sociale myndigheder:

Rambøll har i 2018 udarbejdet en undersøgelse af anbragte børn og unges trivsel. Undersøgelsen tager afsæt i børn og unges egne inddragelseserfaringer og er baseret på spørgeskemaundersøgelser og besøgsinterviews af anbragte børn og unge i alderen 11, 13, 15 og 17 år. Resultatet af de anbragte børn og unges oplevelse af inddragelse omhandler, at kun 27% oplever at være medinddraget i beslutningen om, hvor de skal bo. De børn og unge, der har været anbragt længst tid, føler sig mindst inddraget i deres børnesag. Undersøgelsen forholder sig ikke til, hvad der kan forklare de unges oplevelse, men beskriver blot, at den unge kan have været inddraget, men ikke nødvendigvis haft indflydelse på selve valget af indsatsen. (Børne og Socialministeriet, 2018)

Børns Vilkår har i 2017 ligeledes udarbejdet en kvalitativ undersøgelse: Ret til inddragelse, baseret på 16 børne- og ungeinterviews og en analyse af børns vilkårs bisidderordning. De interviewede børn og unge er i alderen 12-20 år. Det fremgår af undersøgelsen, at den ikke er repræsentativ for den generelle sagsbehandling på børne og ungeområdet, da erfaringen fra børns vilkår illustrerer, at det er børn og unge med komplekse sagsforløb, der vælger en bisidder og derved er kommet i betragtning til undersøgelsen. Jeg vælger dog alligevel at bringe undersøgelsen i spil, da den giver et indblik i den kompleksitet, de unge oplever i inddragelsen af deres børnesag. I undersøgelsen fremhæver børn og unge udfordringer med manglende indflydelse, skiftende rådgivere og manglende tilgængelighed af myndighedsrådgiveren, som giver børnene og de unge en oplevelse af ikke at blive mødt som hovedperson i egen sag, og det forstærker oplevelsen af, at myndighedsrådgiveren opleves som uengageret eller ligeglad med dem. (Børns Vilkår, 2017)

Vive har netop her i maj 2020 udgivet undersøgelsen: Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling. Undersøgelsen baserer sig på spørgeskemabesvarelser fra 2400 unge i alderen 12-17 år, som enten er anbragt uden for hjemmet, eller har en kontaktperson som forbyggende foranstaltning. Undersøgelsen har fokus på 3 dimensioner af de unges oplevelse af inddragelse, omhandlende:

- Den unges relation til myndighedssocialrådgiveren
- Information om sagsbehandlingen
- Den unges muligheder for indflydelse

Resultat af undersøgelsen er, at udsatte unge, som har flere komplekse udfordringer, oplever at være mindre inddraget. Hvorimod unge, der er anbragt i plejefamilie, oplever at være mere inddraget. Endelig er konklusionen, at relationen til myndighedssocialrådgiveren og hyppigheden af kontakt hænger sammen med den unges oplevelse af inddragelse (Vive, 2020).

Birgitte Schjær Jensen, har med hendes ph.d.-afhandling fra 2014, inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – reel inddragelse eller symbolsk retorik (Jensen, 2014) bidraget med en forskningsundersøgelse, som også metodisk tager afsæt i børn og unges fortællinger, oplevelser og følelser om inddragelse ud fra egne erfaringer med de sociale myndigheder. Formålet med undersøgelsen har været at få afdækket, hvad børn og unges perspektiver indeholder, og hvad der er betydningsfuldt for dem, når de skal inddrages i egen sag.

Schjær Jensen konkluderer i afhandlingen, at børn og unge gerne vil inddrages i deres egen livssituation under forudsætninger af "børnevenlige" inddragelsesformer, men at mange børn og unge oplever, at inddragelsen har karakterer af symbolsk- eller ikke-inddragelse frem for reel inddragelse.

Afhandlingen illustrerer, hvordan børn og unge oplever falske forhåbninger om, at deres perspektiv er vigtig for de beslutninger, der skal træffes om deres liv. Når inddragelsen af børnene og de unge har karakterer af symbolsk eller manglende inddragelse, medfører det konsekvenser i form af manglende tillid til voksne og til myndighederne, hvilket kan præge børnene og de unge negativt senere i deres liv.

Endelig påpeger afhandlingen, at mange børn og unge ønsker støtte til at få styrket deres samarbejdskompetencer med de sociale myndigheder. Denne støtte skal betragtes som en

læreproces for børnene og de unge med henblik på, at de lærer at mestre inddragelsen i eget liv. (Jensen, 2014)

De tre kvalitative undersøgelser fra henholdsvis Rambøll, Børns Vilkår og Schjær Jensens afhandling og den kvantitative spørgeskemaundersøgelse fra Vive baserer sig alle på de unges udsagn og oplevelser af inddragelse. Børns Vilkår har dog suppleret med viden fra deres bisidderordning ind i deres undersøgelse. Styrken ved denne metodiske fremgangsmåde består i, at der dels skabes mulighed for at få indblik i et "indefra perspektiv", og dels signalerer undersøgelserne, at de unges perspektiver er vigtige i forskningsfeltet. Særligt Schjær Jensens afhandling må fremhæves for at give et dybdegående indblik i de unges oplevelser - også mere dybdegående end andre af de udvalgte forskningsundersøgelser i dette State of Art afsnit.

Svagheden ved denne undersøgelsesform er imidlertid, at undersøgelserne udelukkende baserer sig på de unges udsagn, og der er ingen oplysninger om, hvordan inddragelsen er foregået og udmøntet i praksis. Det er igen ikke hele billedet, undersøgelserne giver indsigt i.

Resultaterne i undersøgelserne er generelt meget enslydende trods de forskellige fokusområder og indikerer, at der er behov for fokus på inddragelsen i praksisfeltet ud fra de unges perspektiv.

For at få et indblik i, hvordan selve inddragelsen udmøntes, vil jeg fremhæve forskningsundersøgelsen Inddragelse i praksis (Andersen, Brandt & Uggerhøj 2016). Her er undersøgelsen gennemført som et partcipatorisk praksisforskningsprojekt i samarbejde med Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen i Aalborg Kommune. Parterne har forhandlet sig frem til en forskningsramme, hvor forløbet har omhandlet en kombination af forsknings- og læreprocesser.

Metodisk har undersøgelsen omhandlet et observationsstudie af en række forskellige møder imellem myndighedsrådgivere og borgerne. Derudover er der anvendt materiale fra en intern rapport fra Aalborg Kommune omhandlende unges oplevelse af overgangen fra barn til voksensystemet og endelig en række semistrukturede interviews, som er udarbejdet i forbindelse med et andet projekt. De unge har således ikke været direkte involveret i denne forskningsundersøgelse, men de har været en del af forarbejdet til undersøgelsen.

Konklusionen på forskningsforløbet er, at myndighedssocialrådgiverne har intentioner om at inddrage og høre den unge, men intentionen fører i forskellige retninger, og i nogle tilfælde er der tale om ikke-inddragelse. Inddragelsen placerer sig generelt på de laveste trin af deltagelsesstigen. Observationerne peger i retning af, at der er uklarhed om, hvad inddragelse er, og hvordan den omsættes i praksis. Endelig peger forskningsundersøgelsen på, at trods den tidligere interne rapport omhandlende unges kritiske udsagn om inddragelse i overgangen, synes det vanskeligt for myndighedsrådgiverne at ændre på deres inddragelsespraksis. Det til trods for de læringsprocesser, der har været igangsat undervejs i forløbet.

Når jeg har udvalgt denne forskningsundersøgelse handler det om, at den metodiske tilgang inddrager viden fra de unge til at skabe læringsprocesser, og den undersøger både hvordan inddragelse udmøntes i praksis, og hvilken betydning læringsprocesserne får for udøvelsen af inddragelse i praksisfeltet. Det betragter jeg som en styrke i undersøgelsen, da den giver mulighed for et større indblik i selve udmøntningen og oplevelsen af inddragelse i praksis.

Forskningsundersøgelsen er ikke repræsentativ for, hvordan alle myndighedssocialrådgivere arbejder med inddragelse i de forskellige kommuner, men den indikerer nogle væsentlige fokuspunkter, som er relevante at forholde sig til i såvel praksis som i forskningsfeltet.

Ved ovenstående gennemgang af dette udsnit af forskningsfeltet, viser resultaterne en generel udfordring i praksisfeltet med inddragelse af de unge i egen børnesag. Resultaterne er på den måde sammenlignelige uagtet den metodiske fremgangsmåde. Denne viden fra forskningsfeltet indikerer, at der er behov for forskning omkring, hvordan inddragelsen kan styrkes i praksisfeltet med afsæt fra de unges egne inddragelseserfaringer. Jeg vil med afsæt i den eksisterende forskning som ståsted, positionere specialet i forskningsfeltet ved at anvende en metodisk tilgang, som indebærer en kombination af observationer og interviews. Observationerne skal give mulighed for at få et indblik i udmøntningen af inddragelse i praksisfeltet imellem den unge og myndighedsrådgiveren. Interviews af de unge skal anvendes til at få en beskrivelse af unges oplevelser af inddragelsen. Observationerne og ungeperspektivet vil blive anvendt i interviews med myndighedssocialrådgiverne med henblik på at skabe refleksioner ved myndighedssocialrådgiveren over egen inddragelsespraksis allerede undervejs i undersøgelsen. Jeg vil således i dette speciale stå på skuldrene af forskningsundersøgelserne inddragelse i praksis (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016) og inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde –

reel inddragelse eller symbolsk retorik (Jensen, 2014) med henblik på at skabe viden, der giver muligheder for refleksiv læring, men samtidigt skabe ny viden om, hvilke refleksioner myndighedssocialrådgiverne får i forløbet.

3.2 Specialets formål:

Med udgangspunkt i ovenstående State of Art afsnit, har nærværende speciale til formål at bidrage med en kritisk refleksion over, hvordan inddragelsen i praksis kan styrkes med afsæt i en forståelse af, at et ungeperspektiv kan supplere praksis- og forskningsfeltet med viden.

Jeg er optaget af, hvordan brugerperspektiver kan anvendes til at skabe kvalificeret viden og hvilken læring og refleksionsprocesser, der kan opstå ved anvendelsen af brugerviden. Jeg er af den overbevisning, at brugerne eller de unge er bedst kvalificeret med deres erfaringer til at give tilbagemeldinger på, hvordan de oplever inddragelsen, og hvordan de må ønske, den skal foregå.

Min intention med specialet er at skabe viden om, hvad der sker i inddragelsesprocessen, og hvordan inddragelsen kan styrkes i praksis ud fra en forhandling i forståelsen og behovet for inddragelsen med afsæt i et ungeperspektiv.

Endelig tager jeg i specialet udgangspunkt i en vidensforståelse af, at forskningen, praksis og et ungeperspektiv sammen kan komplimentere, nuancere og styrke inddragelsen i praksis.

3.3 Litteratursøgning

I dette afsnit vil jeg ganske kort redegøre for den litteratursøgning, jeg har foretaget flere gange løbende i specialeprocessen (Danneris & Monrad, 2018). I selve søgestrategien har jeg alene søgt efter nationale forskningsundersøgelser. Dette har været en bevidst strategi, da jeg ønsker at undersøge inddragelsen ud fra en dansk kontekst og derved de gældende nationale lovbestemmelser.

Jeg har foretaget søgning på nedenstående databaser:

- Bibliotek.dk
- Aub.aau.dk
- Google Scholar

Derudover har jeg foretaget søgning og anvendt materiale fra:

- Social- og Indenrigsministeriet
- Vive.dk
- Ankestyrelsen.dk
- Socialstyrelsen.dk

Ydermere har jeg løbende foretaget kædesøgninger, når jeg har læst relevant materiale, for derigennem at tjekke referencelisterne og kunne at udvide mine søgninger.

Jeg har anvendt forskellige søgestrengte (Danneris & Monrad, 2018), hvor jeg har søgt efter: Inddragelse, inddragelse af unge, brugerperspektiver, praksisforskning. Derefter har jeg foretaget en systematisk litteraturgennemgang af materialet.

Da bibliotekerne lukkede ned som en konsekvens af Covid-19, satte det begrænsninger for hvilken litteratur, jeg kunne få adgang til. Jeg har derfor anvendt meget af pensumlitteraturen og forskningsundersøgelserne til mit analysearbejde.

3.4 Min position og specialets samarbejdspartner

Hensigten med nærværende afsnit er at præsentere min baggrund, da min position i feltet ikke er neutral, men baserer sig på mere end 11 års erfaring som myndighedssocialrådgiver på Børn-Familieområdet forud for kandidatuddannelsen. Jeg har derved et indgående kendskab til, hvordan inddragelsen af børn og familier omsættes i praksis. Jeg har dog ikke meget erfaring med unge, der har behov for særlig støtte, som nærværende speciale tager afsæt i.

Når jeg vælger at tage afsæt i inddragelse, så handler det om min egen undren og nysgerrighed på, hvordan inddragelsen kan styrkes, baseret på min praksiserfaring og den nye viden, jeg har fået undervejs i nærværende studie.

3.4.1 Specialets samarbejdspartner

Jeg har i specialeforløbet indgået et samarbejde med min tidligere arbejdsplads, en Familieafdeling i en mellemstor kommune X, dog under anden ledelse, end da jeg var ansat. I forbindelse med samarbejdet, er myndighedssocialrådgiverne lovet anonymitet, hvorfor jeg har valgt at anonymisere selve kommunen, da det ellers er muligt at identificere de involverede myndighedssocialrådgivere. Jeg vil i kapitel 5 og igen i kapitel 8 forholde mig til, hvad min position

betyder for vidensproduktionen. Derudover vil jeg med et kritisk blik se ind på, forskning i eget felt.

Kapitel 4. Videnskabsteoretisk positionering

Jeg vil i dette kapitel introducere til specialets videnskabsteoretiske positionering med henblik på at tydeliggøre mit ståsted og erkendelsesinteresse i forskningsprocessen. (Juul & Pedersen, 2012)

Jeg anvender videnskabsteorien som en løbende refleksion i specialets faser i såvel udarbejdelse af problemformuleringen, specialedesignet, empiriindsamlingen, dataanalysen og de efterfølgende metodiske efterrefleksioner.

Kapitlet vil indeholde en beskrivelse af specialets ontologiske og epistemologiske orientering ud fra et hermeneutisk videnskabsteoretisk perspektiv, en fænomenologisk inspireret tilgang i empiriindsamlingen og endelig en tydeliggørelse af mine forforståelser.

Formålet med kapitlet er at eksemplificere specialets videnskabsteoretiske positionering, for eksplicit at skabe gennemsigtighed for de valg, der træffes undervejs i forløbet, og som har betydning for, hvordan specialets vidensproduktion udformes. (Olesen & Monrad, 2018)

4.1 Ontologisk og epistemologisk orientering i et hermeneutisk perspektiv

Min egen erkendelsesvandring i specialeforløbet har betydet, at jeg undervejs har skiftet videnskabsteoretisk position. Jeg vil i dette afsnit demonstrere, hvordan min erkendelsesvandring har betydning for, at specialet tager afsæt i et overvejende hermeneutisk sigte.

Mit udgangspunkt var at udarbejde specialet ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv, men ved nærmere refleksion over mine ontologiske og epistemologiske grundantagelser af verden, må jeg undervejs i forløbet erkende, at jeg grundlæggende betragter virkeligheden (ontologien) igennem mine forforståelser, som er dannet af min erfaring og viden fra børn- og ungeområdet (Olesen & Monrad, 2018). Denne erfaring gjorde jeg mig særligt under transskriberingen, hvor det gik op for mig, at de spørgsmål, jeg undervejs har stillet i interviewene med såvel de unge som myndighedssocialrådgiverne, tager afsæt i mine forforståelser og praksisviden på området.

Jeg vælger derfor i processen at ændre retning mod at anvende mine forforståelser aktivt. Det er netop igennem mine forforståelser, at jeg dels har fået adgang og indblik i forskningsfeltet (Gilje, 2017) og dels har fået skabt den undren og nysgerrighed, som har ført mig frem til at ville undersøge specialets problemstilling.

I et hermeneutisk perspektiv anvendes begrebet horisont, som består i at forforståelserne og fordommene danner et samlet hele. Fordomme i et hermeneutisk sigte skal forstås som, at jeg ubevidst har fældet en dom over, hvordan jeg oplever, at inddragelsen i praksisfeltet foregår qua den erfaring og viden, jeg er i besiddelse af (Gilje, 2017). Det betyder, at den horisont, jeg betragter inddragelsen af unge igennem, er dannet af mine subjektive erfaringer og viden.

I specialet er det de unge og myndighedssocialrådgivernes horisontforståelse, jeg søger indsigt i, og det er derved ikke en sikker og neutral viden, men en viden, der skabes i en horisontsammensmeltning imellem mine forforståelser og fordomme og de nye erfaringer og erkendelser, der opstår i forskningsprocessen (Epistemologi) (Juul & Pedersen, 2012).

Horisontsammensmeltningen betyder, at der er mulighed for at de unge, myndighedssocialrådgiverne og jeg nærmer os hinandens horisontforståelser med henblik på at styrke inddragelsen i praksis for de unge (Gilje, 2017).

4.2 Fænomenologisk inspireret tilgang

Som jeg beskrev indledningsvis, lader jeg mig - i selve interviewsituationen - inspirere af en fænomenologisk tilgang. Her handler det om, at jeg søger efter indsigt i en viden på baggrund af de unges og myndighedssocialrådgivernes beskrivelse og perspektiv omkring inddragelse. Dette med afsæt i en forståelse af, at den virkelige verden er den, som aktørerne opfatter den som. Ved at lade de unge og myndighedssocialrådgivernes egne forståelser og beskrivelser være styrende i interviewsituationen, vælger jeg derved at gå et skridt længere end det, hermeneutikken giver mulighed for. Jeg vil dog ikke sætte mine forforståelser i parentes som fænomenologien tilskriver (Tanggaard, 2017), men i stedet for anvende dem aktivt i processen. Dette har jeg valgt, da min viden på området gør det vanskeligt at gå forudsætningsløs ind i interviewet, som fænomenologien tilskriver. Mine forforståelser anvender jeg bl.a. i udarbejdelsen af min interviewguide, hvor jeg søger at udfordre min egen horisont. Intentionen er, at interviewguiden

ikke skal være styrende i selve interviewsituationen, da jeg ønsker, at det er de unge og myndighedssocialrådgivernes livsverden, jeg får indblik i. Derfor var interviewguiden tiltænkt at anvende, når informanterne gik i stå eller havde afsluttet deres fortællinger (Tanggaard, 2017). Men som jeg vil beskrive i metodeafsnittet, var den fænomenologiske tilgang en udfordring i særlig interviewene med de unge, som jeg ikke var forberedt godt nok på.

4.3 Forståelseshorisonter i specialeforløbet

Jeg vil eksplicit redegøre for de indledende forståelseshorisonter, jeg i opstarten af specialet var i besiddelse af, og som beskrevet kommer fra min viden og erfaring som myndighedssocialrådgiver kombineret med ny viden fra nærværende kandidatstudie. Undervejs i specialeprocessen er jeg opmærksom på at udfordre den viden og forståelseshorizont, som afviger fra min egen horisont, med henblik på at revurdere og nuancere min forståelseshorizont for derigennem at nå til nye erkendelser. (Kristiansen, 2017)

Mine forståelseshorisonter har omhandlet følgende:

- At de unge i interviewene ville oplyse, at de ikke oplever at blive inddraget i sagsforløbet af deres myndighedssocialrådgiver. Dette er baseret på de gentagende forskningsundersøgelser, der netop tilskriver dette som en problemstilling.
- At myndighedssocialrådgiverne har en oplevelse af, at de inddrager de unge.
- At det er myndighedssocialrådgivernes sandhedsregime, der præger sagsbehandlingen og herunder, hvad de unge bliver inddraget i.
- Endeligt erfarede jeg undervejs i interviewet, at jeg er gået ind i interviewet med de unge ud fra en antagelse om, at de er bekendte med inddragelsesbegrebet grundet deres mangeårige samarbejde med Familiesektionen.

Undervejs i specialet og særligt i afsnittet omkring de metodiske efterrefleksioner, vil jeg demonstrere, hvordan jeg aktivt har udfordret min egen forståelseshorizont i specialeforløbet.

Kapitel 5. Forskningsmetode og design: Metodologiske refleksioner

I dette kapitel vil jeg introducere til praksisforskning som forskningsmetode og observation og aktørperspektiver som forskningsdesign. Jeg vil redegøre og eksplicit skabe gennemsigtighed for

de metodiske valg, jeg har truffet undervejs i forskningsprocessen og reflektere over, hvilken betydning de har for det empiriske materiale, som specialet er udarbejdet ud fra. Da specialets forskningsdesign har ændret kurs undervejs, vil jeg redegøre for de refleksioner, jeg har haft i forbindelse med de ændringer, der er foretaget, og herunder hvilken betydning, ændringerne har medført for den producerede viden og besvarelsen af problemformuleringen.

5.1 Praksisforskning som forskningsmetode

Mit valg af praksisforskning som forskningsmetode består i, at jeg - på grund af min praksisbaggrund - er optaget af, at forene og producere viden i et tæt samarbejde imellem praksis, forskning og brugerne. I dette afsnit vil jeg eksplicit beskrive, hvordan jeg igennem forskningsmetoden søger at besvare specialets problemformulering og forskningsspørgsmål. Jeg vil i afsnittet forholde mig til, hvilke styrke og udfordringer, der er forbundet til praksisnær forskning. Ydermere vil jeg eksemplificere, hvordan jeg har fået adgang til og opnået et samarbejde med praksisfeltet og herunder, hvordan jeg har fået forhandlet mig frem til specialets problemformulering med afsæt i praksisforskningsprincipperne. Først vil jeg dog forholde mig til, hvad praksisforskning omhandler.

Professor i Socialt Arbejde, Lars Uggerhøj, beskriver hvordan praksisforskningens DNA omhandler et samarbejde imellem forskning og praksis. Dette samarbejde har til formål dels at kvalificere forskningen, ved at forskeren får et større indblik i det felt, der undersøges i, og dels med henblik på at kvalificere mulighederne for, at forskningsresultaterne bliver anvendt i praksisfeltet (Uggerhøj, 2019)

Formålet med specialet tager da også afsæt i, at jeg ønsker at producere viden med udgangspunkt i problemstillinger, der kan genkendes fra praksisfeltet. Derved tager jeg i nærværende speciale udgangspunkt i Uggerhøjs definition af praksisforskning:

”Praksisforskning er typer af empiriske undersøgelser (forskning, evaluering, analyse) eller teoretiske/konceptuelle analyser, udført af og/eller forhandlet mellem forskere, praktikere, brugere, som belyser, forklarer, udvikler socialt arbejde, understøtter læringsprocesser i socialt arbejdes praksis eller forklarer indsatser/praksis med det formål at bidrage til kvalificering af socialt arbejde gennem ny viden og/eller ved at

udvikle nye typer handlinger og forandringer i socialt arbejde” (citeret i Uggerhøj, 2019, s.39)

Praksisforskning forefindes i forskellige udgaver og kan udøves af forskellige aktører afhængig af hvilken kontekst der tages udgangspunkt i. Uggerhøj omtaler fire positioner af praksisforskning, hvor han i nedenstående figur illustrer ligheder og forskelle:

(Uggerhøj, 2019, s. 41)

Jeg vil i specialet tage udgangspunkt i den position, som Uggerhøj omtaler som praksisforskning i socialt arbejde. Her vil jeg indtage en position, hvor jeg igennem min forståelsehorisont er aktiv medskaber af den viden, der produceres (Monrad, 2018). Uggerhøj omtaler, hvordan det er forskeren der ved at have det primære ejerskab, er den, der planlægger og udfører forskningsforløbet. Praksisfeltets opgave bliver så at bidrage med adgang til feltet og informanter. Til trods for at denne form for forskning ligner andre forskningstilgang, så adskiller denne sig ved, at forskeren bevidst har fokus på at kvalificere undersøgelsen med afsæt i de behov, som praksisfeltet har, for på den måde at sikre at resultaterne får en betydning i praksis. (Uggerhøj, 2019)

Med afsæt i praksisforskningens forskningsprincipper vil data blive indsamlet kvalitativt og induktivt for at kunne besvare problemformuleringen. Jeg vil med afsæt i en mindre enhed af informanter gå i dybden med erfaringen, forståelse og omsætning af inddragelsen i praksis, og på

den måde bliver empirien styrende for valget af teorier og begreber i analysedelen (Olesen & Monrad, 2018).

Nærhed og distance i forskningsprocessen

Nærhed og distance til forskningsfeltet, er et af de væsentligste kritikpunkter, som praksisforskningen møder fra kritikere af tilgangen. Her bliver der i kritikken sat spørgsmål ved forskningsneutraliteten og muligheden for at forholde sig kritisk grundet den manglende distance til forskningsfeltet. Uggerhøj redegør for, at praksisforskning med nærhed til forskningsfeltet udfordrer de tidligere forståelser af forskningsarbejde, men at der - som i al anden akademisk forskning - skal forekomme en kritisk diskussion af de valg, der træffes i processen, og som i dette tilfælde kan omhandle nærhed til det undersøgende felt (Uggerhøj, 2019)

For at skabe transparens for min position i forskningsfeltet, vil jeg her ganske kort beskrive de overvejelser, jeg har haft omkring styrkerne og udfordringer ved, at jeg forsker inden for mit eget felt af viden, hvor min position ikke er neutral.

Min position og nærhed til forskningsfeltet

Jeg har, i specialeprocessen indgået et samarbejde med min tidligere arbejdsplads Familieafdelingen X, som tidligere beskrevet. Jeg har derved et indgående kendskab til kommunen og afdelingen. Denne nærhed kan være en udfordring i forhold til, at jeg ønsker at forholde mig kritisk til inddragelsen i praksis. Denne kritiske tilgang kan udfordres, hvis de myndighedssocialrådgivere, jeg "ser i kortene", er en del af mit nuværende og tidligere netværk, og der vil kunne opstå blinde områder (Nielsen & Repstad, 1993), hvilket jeg vil beskrive i et senere afsnit, hvordan jeg oplevede.

Når jeg i nærværende speciale vælger at indgå i et samarbejde med en kommune og afdeling, som jeg tidligere har været en del af, er det i forskningsregi særlig vigtigt, at jeg forholder mig kritisk til min position. Mit valg består i, at jeg har haft en let adgang til feltet, og jeg er bekendt med, at afdelingen er optaget af brugerperspektiver og hvilken læring, der forefindes heri. Samtidigt har mit valg medført, at jeg ikke skal bruge tid på hverken at opnå et samarbejde med en kommune i specialeforløbet og at lære en ny organisation at kende, da jeg igennem dette valg allerede er

bekendt med både organisationen og det hverdagssprog, der er tilstede i afdelingen (Nielsen & Repstad, 1993). Dette har for mig været en fordel, når specialet er i en så tidsbegrænset periode.

Jeg betragter det som en styrke, at jeg kender arbejdsgangen og de formelle og uformelle retningslinjer, der er i afdelingen og kommunen, men også selve sagsbehandlingen og kompleksiteten ved inddragelse. På den måde kan jeg udnytte min viden til at få uddybet og kvalificeret specialet og mine spørgsmål. (Nielsen & Repstad, 1993).

Det kræver dog, at jeg er opmærksom og bevidst på de blinde vinkler, der også opstår, når jeg vælger at forske i et felt, jeg samtidigt er så tæt forbundet med. En udfordring, jeg har måtte reflektere over, har særligt været, hvordan jeg kan beskrive de kritiske forhold, jeg har observeret undervejs, når jeg samtidigt er bevidst om, at myndighedssocialrådgiverne og lederne af Familieafdelingen ønsker at læse specialets endelige resultat. Jeg har valgt at være tro imod specialet og fastholde beskrivelser - også de mere kritiske. Jeg har meddelt myndighedssocialrådgiverne, at jeg vil gennemgå resultaterne med dem på et møde, førend de får specialet udleveret til gennemlæsning. Her er min hensigt at få formidlet, hvad jeg har set, og forhåbentlig giver det anledning til en fælles drøftelse og yderligere refleksion over processen.

En anden udfordring, jeg har måtte forholde mig til, omhandler, at selve validiteten kan blive påvirket, når jeg ikke er en helt fremmede for de myndighedssocialrådgivere, som jeg nærstuderer, (Nielsen & Repstad, 1993), og her oplevede jeg også udfordringer i særligt et af observationerne, som jeg vil beskrive senere i kapitlet.

Grundlæggende oplever jeg det dog som en fordel, at jeg ikke kommer fremmede ind i feltet, men at jeg samtidigt ikke er en del af feltet længere, da jeg på den måde kan hæve mig fra et frøperspektiv og forholde mig kritisk til inddragelsen i praksis. Min vurdering er, at havde jeg fortsat været en del af afdelingen og tæt forbundet med myndighedssocialrådgiverne, der indgår i specialet, havde det været vanskeligere at bevare en kritisk tilgang (Nielsen & Repstad, 1993).

Jeg vil komme nærmere ind på de udfordringer og problemstillinger og derved medførte refleksioner, jeg har oplevet i dataindsamlingen undervejs, som de fremkommer i specialet, og som er forbundet med den nærhed, som både praksisforskningen kan indebære, og nærheden ved at jeg er tidligere forbundet med det undersøgende felt. (Uggerhøj, 2019)

5.1.2 Adgangen til praksisfeltet

Min adgang til praksisfeltet er gået igennem en gatekeeper (Monrad, 2018), i dette tilfælde sektionslederen af familieafdelingen. Min kontakt til sektionslederen opstår ved, at jeg som led i uddannelsen har været i projektorienteret forløb i pågældende Familieafdelingens konsulentteam. Allerede under dette forløb var jeg i dialog med sektionslederen om muligheden for et samarbejde om et praksisforskningsprojekt under specialet. Aftalen blev, at jeg ved emnevalg skulle fremsende en mail omkring mine overvejelser og hvilke forventninger, jeg havde til bidrag og deltagelse fra familieafdelingen, herunder mit ønske til, hvem jeg gerne ville samarbejde med.

Mit eget kriterie for samarbejdet har været, at de myndighedssocialrådgivere, der skulle deltage i nærværende specialeforløb, skulle være medarbejdere, som jeg ikke har haft et tæt samarbejde med under min tidligere ansættelse, da jeg som tidligere beskrevet ønsker at forholde mig kritisk til inddragelsen i praksis.

5.1.3 Forhandling af problemstilling

I forbindelse med at jeg overvejede muligheden for at specialet skulle omhandle brugerperspektiver og inddragelse i praksis, afholdte jeg et møde med sektionslederen for en drøftelse og en forhandling af problemstillingen. Dette netop med baggrund i at praksisforskningens fokus helst skal tage afsæt i problemstillinger fra praksisfeltet, således at specialets resultater kan anvendes i praksis (Uggerhøj, 2019).

Sektionslederen gav udtryk for, at emnerne var meget aktuelle for afdelingen, men særligt for afdelingens ungeteam. Her oplyste hun, at det var hendes oplevelse, at myndighedssocialrådgiverne i ungeteamet ikke i tilstrækkelig grad inddrager de unge i egen sag og særligt i handleplanen, men i stedet kommer til at tage over for de unge i et misforstået hensyn. Dette medfører, at de unge ikke er enige i de beslutninger, der træffes på vegne af dem, og når de bliver 18 år, vil de noget andet end det, myndighedssocialrådgiveren har forberedt.

Sektionslederen medgiver, at myndighedssocialrådgiverne ikke selv er enig i ovenstående problemstilling, og denne diskrepans erfarede jeg selv, da jeg efterfølgende havde et møde med myndighedssocialrådgiverne om muligheden for et samarbejde under specialeforløbet.

Ungeteamet ville gerne være en del af mit speciale, og de havde mulighed for at stille tre myndighedssocialrådgivere til rådighed. Under mødet italesatte myndighedssocialrådgiverne, at

udfordringen med inddragelsen af de unge omhandlede den manglende tid, de havde til rådighed, og flere efterspurgte også, om jeg ville være nysgerrig på, hvordan de unge oplevede deres tilgængelighed. Derudover italesatte myndighedssocialrådgiverne, at de oplevede konkrete udfordringer i, hvordan de gjorde handleplanen til de unges ejerskab.

Der var fra såvel sektionslederen og myndighedssocialrådgiverne en interesse i at undersøge, hvordan de unges perspektiv kan styrke og kvalificere inddragelsen i praksis til trods for de forskellige interesser, hvorfor problemstillingen blev sammensat efter denne forhandling.

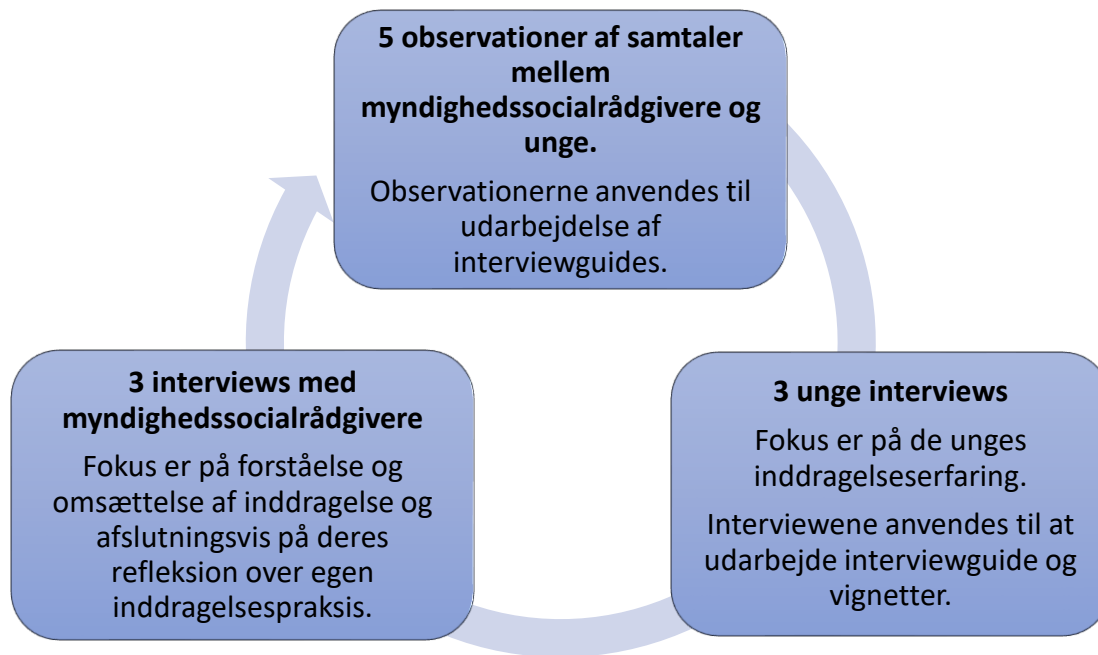
5.2 Observationer og aktørperspektiver som forskningsdesign

Dette afsnit omhandler, hvordan specialets forskningsdesign baserer sig på metodologiske refleksioner, altså hvordan viden er tilvejebragt i forskningsforløbet (Olesen & Monrad, 2018). Her har jeg valgt observationer og aktørperspektiver som forskningsdesign. Jeg vil i første del af afsnittet beskrive, hvordan jeg overordnet har konstrueret forskningsdesignet (Frederiksen, 2018), for derefter at gå i dybden med de forskellige metodiske fremgangsmåder.

Med afsæt i min videnskabsteoretiske position og problemformuleringen er det de unges inddragelseserfaring og myndighedssocialrådgivernes forståelse og omsætning af inddragelse, jeg er optaget af. Derfor tager specialet afsæt i en metodologisk individualisme, som fordrer at det er den enkelte aktørs erfaringer og oplevelser, der er relevant at belyse og analysere. Den viden vil jeg søge indsigt i gennem interviews. Før dette er muligt, vælger jeg dog med afsæt i en kombination af metodologisk relationisme og metodologisk situationisme, at søge indsigt i, hvordan inddragelsen foregår i praksis ved at foretage observationer af mødet imellem de unge og myndighedssocialrådgiverne ud fra et tematisk observationsskema (Olesen og Monrad, 2018). Observationerne anvender jeg til at understøtte interviewene og særligt til at udarbejde interviewguides ud fra.

Igennem specialeprocessen vil jeg således søge indsigt i en triangulering for at opnå et større vidensgrundlag omkring inddragelsen og med henblik på at udfordre min egen forståelseshorisont.

En visualisering af forskningsdesignet ser således ud:

Selve forskningsdesignet ville kunne fortsætte i en cirkulære proces, for derigennem at styrke og kvalificere inddragelsen yderligere. Dette har dog tidsmæssigt ikke været muligt i specialeforløbet.

Ændring i oprindeligt forskningsdesign

Som beskrevet indledningsvis har Covid-19 medført, at det oprindelige forskningsdesign ikke var muligt at udføre i praksis. Oprindeligt havde jeg udarbejdet et design bestående af observationer, et fokusgruppeinterview med de tre unge og et fokusgruppeinterview med de tre myndighedssocialrådgiverne. Når jeg havde påtænkt fokusgruppeinterview, så handler det om, at jeg gerne vil udfordre de forskellige erfaringer og forståelser, der er af inddragelsen fra de forskellige aktører. I fokusgruppeinterviewet er der mulighed for, at informanterne undervejs ville reflektere mere over deres egen forståelse ved at høre de øvrige informanternes beskrivelser. På den måde var min hensigt, at den viden, jeg søger frem, ikke bliver så normativ og entydigt, som de individuelle interviews kan blive (Halkier, 2015).

Selve observationerne nåede jeg at afholde inden Covid-19 lukkede samfundet ned. Da det viste sig at fokusgruppeinterviewene ikke var en mulighed grundet forsamlingsforbud, vurderede jeg at den bedst mulige måde at besvare problemformuleringen på, var ved at konstruere forskningsdesignet med individuelle interviews i stedet for. De individuelle interviews har betydet, at det ikke har været muligt at få reflekteret i fællesskab med myndighedssocialrådgiverne

omkring inddragelsespraksissen, som i stedet er foregået enkeltvis, hvorfor vidensproduktionen omkring myndighedssocialrådgivernes refleksion over egen inddragelsepraksis ikke har fået samme kraft, som en fokusgrupperefleksion ville have givet mulighed for.

Jeg vil i næste afsnit redegøre for de metodiske tilgange og fremgangsmåden i processen.

5.2.1 Observationer i feltet

I dette afsnit vil jeg zoomer ind på hvorfor og hvordan, jeg har foretaget observationerne i mødet mellem myndighedssocialrådgiverne og de unge. Jeg vil afslutte afsnittet med en diskussion af observation som metodisk fremgangsmåde.

Når jeg vælger observation som metode, så handler det om at få indsigt i, hvordan myndighedssocialrådgiverne omsætter inddragelsen i praksis. Det er derved de menneskelige handlinger, der er centrale at observere på. Mit afsæt er, at jeg er nødt til at være tilstede, for at kunne identificere inddragelsen og herunder forholde mig til den givne problemstilling og kompleksitet, der er tilstede i mødet, når unge skal inddrages i praksis (Raudaskoski, 2015).

Selve observationsseancerne er foregået ved, at jeg har siddet tilbagetrukket under mødet og gjort mig mine tematiske semistrukturerede observationer af myndighedssocialrådgiveren. Jeg har fysisk placeret mig, så jeg kan se hende. Min observationsrolle har derved været, at jeg har forsøgt at observere myndighedssocialrådgiverens forståelse og omsætning af inddragelsen med afsæt i et "udefra perspektiv", da jeg ikke er involveret eller deltagende i selve mødet. Der er på den måde tale om en partiel deltagelse, da jeg udelukkende har observeret en del af den kontakt og derved inddragelse, der er fra myndighedssocialrådgiveren til den unge under selve mødet. Jeg er således ikke bekendt med, hvad der er aftalt forud for mødet, og hvordan relationen og inddragelsen ellers foregår imellem den unge og myndighedssocialrådgiveren, da min tilstedeværelse er sporadisk (Kristiansen & Krogstrup, 2015).

Tematiske observationer

Jeg har forinden observationerne udvalgt 7 tematikker som jeg fokuserer på under møderne, hvor jeg anvender et semistruktureret observationsskema (Kristiansen & Krogstrup, 2015). Denne reduktion betyder, at observationerne ikke er neutrale, men styret af min problemformulering og

forskningsspørgsmål (Raudaskoski, 2015). Jeg har foretaget dette valg, da et ustruktureret observationsstudie kan være omfattende og komplekst at bearbejde, og da min tidshorisont er begrænset, finder jeg det væsentlig at indkredse mit fokusfelt i selve observationerne (Kristiansen & Krogstrup, 2015).

Tematikkerne er inspireret af forskningsundersøgelsen, inddragelse i praksis (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016) og omhandler følgende:

1. Kontakt og ejerskab i dialogen
2. Samarbejdet omkring udarbejdelsen af en fælles dagsorden for mødet
3. Kommunikationen til/og med den unge under mødet
4. Den unges forståelse af budskabet
5. Understøttelse af inddragelsen i praksis
6. Inddragelsesmetoder
7. Mødets pointer og resultater

Tematikkerne er uddybet i observationsskemaet, som fremgår af bilag 1.

Udvælgelse af observationer

De valgte observationsseancer er valgt ud fra, at hver af de tre myndighedssocialrådgivere skulle finde to møder, jeg kunne deltage i, hvor kriteriet var, at den unge også skulle være deltagende. Den sidste observation blev imidlertid aflyst grundet Covid-19 nedlukningen, hvorfor antallet af observationer blev reduceret til 5.

Selve møderne har taget udgangspunkt i forskellige kontekster, men inddragelsen af den unge har imidlertid været central for dem alle. Møderne omhandler:

- 2 opfølgninger på efterværn
- 1 opstart af børnefaglig undersøgelse jf. SEL § 50
- 1 opfølgning på anbringelse
- 1 møde omhandlende ændring af anbringelsessted

Forinden mødet er den unge og de øvrige deltagere orienteret om min tilstedeværelse med orientering om, at det er myndighedssocialrådgiveren, jeg observerer. Alle unge og evt. pårørende og øvrige fagpersoner har mundtlig samtykket til min deltagelse i møderne, både telefonisk til

myndighedssocialrådgiveren forinden mødet, og ved at jeg i forbindelse med selve mødet har søgt bekræftelse fra den unge og de øvrige deltagers samtykke.

Diskussion af observation som metode.

Jeg er opmærksom på den kritik, der er af observationsmetoden, omhandlende at jeg ved min tilstedeværelse påvirker det felt, jeg undersøger (Kristiansen & Krogstrup, 2015).

Myndighedssocialrådgiverne er da også bevidste om, at jeg observerer dem i forhold til deres inddragelse af de unge, men selve tematikkerne, som jeg nærstuderer, er de ikke bekendt med. Det kan imidlertid diskuteres, i hvilket omfang myndighedssocialrådgiverne forsøger at gøre sig mere umage, når de inddrager de unge, da de er bekendt med observationen, og på den måde kan den tilvirkende data kritiseres for validiteten (Nielsen & Repstad, 1993). Dette forsøger jeg at kompensere for ved det triangulerende design, så det ikke alene er observationerne, der er styrende for specialets endelige vidensproduktion.

Det kan desuden diskuteres, hvilken betydning det får for observationerne, at jeg betragter verden igennem min subjektive forståelseshorisont fra de hermeneutiske principper. Observationerne bliver således påvirket af min ontologiske orientering i forhold til, hvad jeg får øje på under observationerne. Det er da netop også for at undgå, at jeg blot får bekræftet min forståelseshorisont, at jeg vælger at tage afsæt i det semistrukturerede observationsskema, men derimod for at udfordre min egen forståelse til trods for den reduktion, det også medfører, ved at jeg har fokus på bestemte tematikker og derved reducerer øvrige observationer. (Kristiansen & Krogstrup, 2015)

Min nærhed og tilstedeværelse i feltet erfarede jeg ikke var helt uproblematisk. Jeg erfarede under et af observationerne, at myndighedssocialrådgiveren blev usikker ved min tilstedeværelse, hvilket hun også italesatte flere gange undervejs i mødet med den unge, da hun havde vanskeligt ved at fokusere på mødets formål. Selve mødet blev afsluttet før tid, og et nyt møde blev arrangeret. Myndighedssocialrådgiveren italesatte efterfølgende, at hun følte hun var til eksamen, og det blev for svært for hende at gennemføre mødet, når jeg var tilstede. Jeg har efterfølgende reflekteret over netop denne observation. Selve inddragelsen af den unge i dette møde var særlig udfordrende, da der var tale om en ung med nedsat kognitive funktionsevner. Jeg fik ikke talt med myndighedssocialrådgiveren om, hvorvidt usikkerheden opstod i forbindelse med, at det var en

svær samtale, om det skyldtes, at jeg ikke er en helt fremmed person for hende, eller om der var andre forhold, der gjorde sig gældende. Netop nærheden og distancen ved at studere et felt, jeg i forvejen er bekendt med, kan være en udfordring, og den pågældende myndighedssocialrådgiver kan have været usikker på min position og på min tolkning ved at jeg nærstuderer hendes inddragelsespraksis (Nielsen & Repstad, 1993).

Jeg erfarede imidlertid også styrker ved at observere et kendt felt, da jeg under observationerne er bekendt med hverdagsproget, og jeg kunne hurtigt identificere hvilken type møde, der var tale om, og hvilken form for inddragelse, der er relevant i det pågældende møde. Dette blev netop aktuelt, da det sjældent blev italesat ved mødestart hvilket formål og dagsorden, der var for mødet, det vil jeg komme nærmere ind på i analysedelen.

Det kendte hverdagsprog og kendskabet til feltet finder jeg særlig væsentligt, da det kun er en lille indsigt i inddragelsen og relationen, der er imellem den unge og myndighedssocialrådgiveren, jeg har mulighed for at få indblik i, som tidligere beskrevet, under nærværende speciale. (Kristiansen & Krogstrup, 2015)

Jeg har i ovenstående redegjort for min metodiske fremgangsmåde i forhold til observationerne og hvilke refleksioner, jeg løbende har haft. I næste afsnit vil jeg uddybe, hvordan interviewene med de unge er afholdt metodisk.

5.3 Kvalitative interviews som metode

Jeg vil i dette afsnit eksemplificere, hvorfor jeg har valgt interview som metode. Jeg har inddelt afsnittet i to dele, hvor jeg først forholder mig til ungeinterviewene, herunder redegør for udvælgelsen og præsentation af de unge, for derefter at beskrive den metodiske fremgangsmåde. Efterfølgende vil jeg beskrive fremgangsmåden med interviewene med myndighedssocialrådgiverne. Afslutningsvis vil jeg diskutere interview som metodisk tilgang.

Når jeg har valgt kvalitative interviews som en del af den triangulerende forskningsmetode, så handler det om, at min problemformulering fordrer, at jeg søger indsigt i både de unge og myndighedssocialrådgivernes livsverden (Tanggaard & Brinkmann, 2015) for derigennem at få et indblik i de subjektive førstepersonsperspektiver med henblik på at forstå inddragelsen ud fra de

unges oplevelser og myndighedssocialrådgivernes forståelse og omsætning og senere refleksion over egen inddragelsespraksis. (Monrad, 2018)

Det semistruktureret ungeinterviews

Ungeinterviewene blev afholdt efter, jeg havde foretaget observationerne. Jeg anvendte, som beskrevet, de erfaringer jeg havde fra observationerne kombineret med viden fra min egen forståelseshorisont omkring inddragelse til at udarbejde en semistruktureret interviewguide til de unge (Tanggaard & Brinkmann, 2015).

Det semistrukturerede interviewguide er vedlagt som Bilag 2.

Udvælgelse af ungeinformanter

Selve udvælgelsen af de unge er foregået ved, at hver af myndighedssocialrådgiverne har udvalgt en ung, der ville deltage i interviewet med mig omkring deres inddragelseserfaring.

Myndighedssocialrådgiverne kommer derved til at fremstå som gatekeeper til min adgang til de unge informanter (Monrad, 2018).

Jeg har i forbindelse med udvælgelsen udelukkende haft det ene kriterie, at de unge skal være over 18 år og derved være i et efterværn. Min begrundelse herfor handler om de udfordringer, der er omkring samtykke fra unge under 18 år, hvorfor jeg af etiske årsager har truffet denne beslutning. Det kan synes for omstændigt, at samtykket skal bekræftes af forældre, og derudover opstår der etiske dilemmaer i, hvorvidt forældrene skal deltage eller have adgang til interviewet med de unge. Jeg er bevidst om de problemstillinger, der kan være forbundet med at det er myndighedssocialrådgiverne selv, der skal udvælge de unge, da de kan have udvalgt de unge ud fra et kriterie af, at de har et godt samarbejde med dem, og med en antagelse om, at de unge vil fortælle positive erfaringer omkring inddragelsen i praksis. På den måde kan myndighedssocialrådgiverne både bevidst som ubevidst have en interesse i at kontrollere det billede, jeg får af deres inddragelsespraksis (Monrad, 2018).

I forbindelse med udvælgelsen gav myndighedssocialrådgiverne udtryk for, at flere af de unge, som er i efterværn, ville være for dårlige til at deltage i interview med mig. Jeg er ikke bekendt med de unge, og hvad myndighedssocialrådgiverne karakteriserer som "for dårlige", men mit

afsæt har været, at alle unge kan bidrage med deres perspektiv, og at det er min opgave under interviewet at sikre, at deres stemme kommer frem. Med denne oplysning og med mine efterfølgende interviewerfaring med de unge, er jeg af den overbevisning, at myndighedssocialrådgiverne, har foretaget en selektiv sortering i forhold til at finde unge, som kan bidrage på et reflekterende niveau, men også unge, hvor der er et godt samarbejde, og hvor de unge overvejende har positive oplysninger om deres nuværende myndighedssocialrådgivers inddragelsespraksis.

Med undtagelse af en ung er de unge, der blev udvalgt til interview, ikke de samme, som blev observeret i mødet med deres myndighedssocialrådgivere. Det har ikke været muligt inden for specialets tidsramme at sikre dette sammenfald i forhold til, hvornår myndighedssocialrådgiveren skulle afholde opfølgning med de unge, hvorfor jeg har taget afsæt i hvad og hvilke unge, der var mulige for myndighedssocialrådgiverne at give mig adgang til i feltet.

Præsentation af de unge

I nedenstående vil jeg ganske kort præsentere de unge informanter, som deltog i interviewet. Jeg har tildelt de unge fiktive navne med henblik på at sikre dem anonymitet.

Navn:	Alder:	Foranstaltning:
Amalie	19 år	Kontaktperson i efterværn Anbringelse på eget værelse
Emil	20 år	Kontaktperson i efterværn
Mads	20 år	Kontaktperson i efterværn Anbringelse på eget værelse

Gældende for alle tre unge er, at de har modtaget støtte enten ved forebyggende §52 støtte eller ved anbringelse uden for hjemmet igennem en længere årrække forud for efterværnet. De unge er ikke selv klar over hvor længe, da kontakten med Familieafdelingen igennem en del år er foregået via deres forældre, og da forældrene også har modtaget støtte i form af familiebehandling eller samtaleforløb, hvor de unge ikke har været aktivt involveret.

Metodisk fremgangsmåde

Interviewet med de unge er afholdt som et semistruktureret interview (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Her har jeg med afsæt i inspiration fra fænomenologien søgt efter de unges egne refleksioner og erfaringer med inddragelsen i praksis (Frederiksen, 2018). Min intension har været at lade de unges fortællinger være styrende i interviewet, således at det er de unge, som selv udvælger, hvad der er vigtigst at beskrive omkring deres erfaring med inddragelsen. Min intension har været at interviewguiden udelukkende skulle anvendes tematisk og i de tilfælde, at den unge går i stå undervejs. Det viste sig imidlertid at være sværere, end jeg havde forventet. De unge skulle undervejs hjælpes med at få uddybet deres refleksioner, og deres svar blev ofte meget korte. Min efterfølgende refleksion har været, at jeg har haft for høje forventninger omkring, hvad de unge vil fortælle mig, som en fremmede person, de ingen relation har til. Min ambition om at anvende en inspiration fra fænomenologien i de unges interview er derfor ikke lykket i det omfang, jeg havde forventet. Interviewet er desuden blevet styret mere ud fra interviewguiden, hvorfor mine efterrefleksioner har været, at interviewet formentlig har været mere hermeneutisk inspireret. Jeg har efterfølgende reflekteret over, om det ville have hjulpet de unge, hvis de havde modtaget mine interviewspørgsmål forud for interviewet, således at de ville være forberedte på, hvad interviewet indeholdte.

Telefoninterviews

Interviewene er afholdt telefonisk med de unge grundet Covid-19 nedlukningen.

Ved opstarten af telefoninterviewet (Ineva.dk) har jeg rammesat selve interviewet i forhold til indholdet, årsagen, de unges anonymitet, og optagelse af interviewet. Derudover er de unge blevet tilbudt at få tilsendt transskriberingen til gennemlæsning og godkendelse, hvilket ingen af de unge imidlertid har ønsket. Telefoninterviewet medførte, at det var forholdsvis nemt at få arrangeret et tidspunkt med de unge, hvor interviewet kunne afholdes. Jeg blev i forbindelse med udvælgelsen af de unge, gjort opmærksom på fra en af myndighedssocialrådgiverne, at særlig en af de unge kunne have vanskeligheder ved at mødes fysisk i et face to face møde. Dette viste sig ikke at blive en udfordring i forbindelse med, at interviewet blev omgjort til telefoninterview.

Derudover var det interviewet, der var i centrum i samtalen, og der var ikke en masse smalltalk forinden samtalen, hvorfor interviewet også blev mere effektivt, end hvad jeg tidligere har oplevet i interviewsituationer. For de unges vedkommende oplevede jeg, at de gerne ville fortælle, og der var ikke spørgsmål, de ikke ønskede at svare på, og når de undervejs blev hjulpet med at få uddybet deres refleksioner og svar, gik interviewet også mere glidende. Jeg oplevede interviewet som en "samtale i bilen", hvor de unge var mere frigjorte og ikke så tilbageholdende, som et interview face to face kan medføre (Ineva.dk). Endeligt er det min oplevelse, at selve kvaliteten og indholdet af telefoninterviewet ikke ville have været væsentlig anderledes, hvis interviewet var foregået i fysisk form.

Semistruktureret Interviews med myndighedssocialrådgiverne

Som tidligere beskrevet er formålet med de semistrukturerede interviews at få myndighedssocialrådgiverne til at beskrive deres subjektive perspektiv på inddragelsesbegrebet (Frederiksen, 2018), som ofte er baseret på deres forståelseshorisont (Halkier, 2015).

Jeg vil ganske kort præsentere de tre udvalgte myndighedssocialrådgivere. Ligesom det var tilfældet hos de unge, har jeg tildelt myndighedssocialrådgiverne fiktive navne.

Navn	Anciennitet som socialrådgiver
Mette	1 år
Anne	6,5 år
Lise	4,5 år

Jeg har forud for interviewene udarbejdet en semistruktureret interviewguide, som er vedlagt som Bilag 3. Derudover udarbejdede jeg to vignetter, som er vedlagt som Bilag 4 og 5.

Både det semistrukturerede interviewguide og vignetterne har jeg udviklet ud fra mine fem observationer og interviewene med de unge. Vignetterne sendte jeg til rådgiverne en halv time før selve interviewet, således at de havde mulighed for at læse vignetterne, dog uden at de kunne nå at forberede sig for meget på vignetbesvarelserne. Når jeg anvender denne metodiske fremgangsmåde i interviewene med myndighedssocialrådgiverne, så handler det om, at jeg har tilrettelagt interviewet i to dele. Første del omhandler myndighedssocialrådgivernes forståelse og

anvendelse af inddragelse i praksis, og i anden del vil jeg anvende vignetterne til at udfordre forståelseshorizonten og derved studere, hvilke refleksioner myndighedssocialrådgiverne laver undervejs i forløbet. På den måde påtager jeg mig undervejs en mere aktiv rolle, ved at jeg er medkonstruktør af datatilvirkningen (Monrad, 2018).

Interviewene med myndighedssocialrådgiverne er også foregået telefonisk, hvoraf det ene er foregået via Skype. Jeg oplever dog ikke, at der er en væsentlig forskel i interviewbesvarelserne til trods herfor.

Ligesom det var tilfældet ved de unge, har jeg også rammesat selve interviewet i forhold til anonymitet, at interviewet bliver optaget, og at myndighedssocialrådgiverne kan få det transskriberede interview tilsendt, hvilket de alle har sagt ja til.

Vignet udarbejdelse

Jeg har konstrueret 2 vignetter, der som beskrevet tager afsæt i mine observationer og ungeinterviewene. Når vignetmetoden anvendes, er det ofte med henblik på at få informanternes holdninger og opfattelser af det beskrevne frem og derudfra sammenligne besvarelserne informanterne imellem. Jeg er dog ikke optaget af at sammenligne svarene fra myndighedssocialrådgiverne, men jeg er optaget af, hvilke refleksive effekter, vignetterne har for den enkelte myndighedssocialrådgivers inddragelsespraksis. Jeg anvender derved vignetmetoden med henblik på at give myndighedssocialrådgiverne et fælles kontekstgrundlag, deres refleksioner kan foretages ud fra (Monrad & Ejrnæs, 2012).

I interviewsituationen har myndighedssocialrådgiverne udelukkende fået udleveret vignetterne, men ikke spørgsmålene hertil. Jeg har undervejs i interviewet forsøgt at få dem til at reflektere via åbne tematikker, ligesom ved ungeinterviewene, netop med henblik på at få myndighedssocialrådgivernes subjektive besvarelser frem.

Diskussion af det kvalitative interview som metodeform

Selve det metodiske valg med telefoninterview har været en nødvendig konsekvens af den aktuelle situation. Det betyder for selve dataindsamlingen, at interviewet bliver mindre personligt, og det er ikke muligt at interagere med myndighedssocialrådgiveren og særligt den unge, når der

ikke er tale om et face to face interview. Ligeledes er det ikke muligt at aflæse og tolke kropssprog undervejs. Jeg har imidlertid valgt at betragte telefoninterviewet som en styrke, hvor det ikke er den unge og myndighedssocialrådgiverens mimik og kropssprog der er mulighed for at fortolke på, men jeg er alene nødt til at fokusere på det sproglige interview og spørge nysgerrigt ind til det (Ineva.dk)

I interviewene med de unge ville jeg dog gerne have undersøgt, om det ville have haft en anden effekt, at de på forhånd var orienteret om mine spørgsmål/tematikker omkring inddragelsen.

I telefoninterviewet med myndighedssocialrådgiverne blev jeg igen udfordret i forhold til min nærhed til feltet. Udfordringen erfarede jeg under transskriberingen, ved at myndighedssocialrådgiverne undervejs i interviewet besvarede spørgsmålene med en form for indforståethed, hvor det er min oplevelse, at de betragtede mig som en del af afdelingen fortsat. I selve situationen er jeg således ikke opmærksom på, at dette sker, hvorfor der er emner, jeg ikke lykkes at få uddybet ud fra myndighedssocialrådgivernes subjektive beskrivelse.

I ovenstående har jeg forsøgt at skabe gennemsigtighed for min position i feltet, og hvordan jeg metodisk er gået til værks i datatilvirkningen med henblik på at tydeliggøre, hvordan jeg er nået frem til mine resultater. Jeg vil afslutningsvis i dette kapitel, forholde mig til de etiske refleksioner, jeg undervejs i specialet har haft – og dette særligt i interviewsituationerne.

5.4 Etiske refleksioner i datatilvirkningen

Selve rekrutteringen af informanterne har jeg haft adskillige refleksioner over. Min adgang til feltet er som beskrevet foregået via sektionslederen som gatekeeper. Den position en leder har, kan have medført, at myndighedssocialrådgiverne har følt sig forpligtet og måske er blevet prikket på skulderen i forhold til deltagelse i nærværende speciale (Carlsen, 2018). Dette kan måske være en forklaring på, hvorfor den ene myndighedssocialrådgiver er usikker under observationen.

Det samme gør sig gældende for de unge. Under et af ungeinterviewene erfarer jeg, at den unge oplyser, at hun havde modtaget et opkald fra myndighedssocialrådgiveren om, at den unge skulle deltage i interview med mig. I situationen får jeg ikke spurgt nærmere ind til situationen, men ud fra den unges svar kan det tyde på, at den unge ikke selv har haft mulighed for at tilkendegive,

hvorvidt vedkommende ønsker at deltage i interviewet eller ej, hvilket kan skyldes det ulige magtforhold, der er imellem den unge og myndighedssocialrådgiveren. (Carlsen, 2018)

Anonymiseringen har i forløbet vist sig mere vanskeligt, end jeg havde forestillet mig. Alle informanter både unge og myndighedssocialrådgivere er lovet eksternt anonymitet og har alle skulle give skriftligt samtykke til, at jeg må anvende deres besvarelser i anonymiseret form (Carlsen, 2018). Jeg har alligevel haft en del refleksioner over de unges anonymitet i forhold til deres myndighedssocialrådgivere. I forbindelse med at der udelukkende er tre unge, der er udvalgt af myndighedssocialrådgiverne, vil de svar, de unge anvender, forholdsvis let kunne identificeres af myndighedssocialrådgiverne. De unge er på forhånd orienteret om, at deres besvarelser skal anvendes til sparring med myndighedssocialrådgiverne, og de har samtykket hertil. Hvorvidt det er etisk forsvarligt kan dog diskuteres, da jeg er i besiddelse af en magtposition som forsker af dette speciale. Spørgsmålet er, om jeg i tilstrækkelig grad har sikret, at de unge er bekendt med, hvad de har givet samtykket til. Jeg har i interviewet med myndighedssocialrådgiverne forsøgt at anonymisere de unges besvarelser, men i det tilfælde at myndighedssocialrådgiverne læser nærværende speciale, vil det formentlig være muligt for dem at identificere de unge.

Kapitel 6: Databearbejdning, analysestrategi og teoretisk ramme

Jeg vil i dette kapitel eksemplificere specialets databearbejdning, ved at beskrive, hvordan jeg igennem meningskondensering har kodet det empiriske materiale. Senere i afsnittet vil jeg beskrive specialets analysestrategi og valg af teoretisk ramme.

6.1 Databearbejdning

For at skabe et overblik over mit datamateriale har jeg valgt at foretage en transskribering af alle seks interviews. Interviewene var på forhånd optaget digitalt efter aftale med informanterne. Selve transskriberingen er foretaget næsten ordret, hvor jeg dog har undladt ord som "øh", "hmm" osv. (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Jeg har efterfølgende sendt transskriberingen til

godkendelse ved myndighedssocialrådgiverne, de unge havde ikke dette ønske. Alle interviews er kommet retur uden yderligere kommentar fra myndighedssocialrådgiverne.

Selve mit empiriske materiale har omhandlet næsten 100 siders transskriberede interviews og observationsnotater. For at danne overblik og med henblik på at bearbejde materialet, har jeg foretaget en tematisk kodning med inspiration fra meningskategorisering og meningskondensering. Når jeg koder materialet, er det således en datareduktion, der foretages, hvor jeg reducerer udtalelserne ned til mindre meningsenheder for efterfølgende at brede kategorierne ud igen med afsæt i en analytisk fortolkning (Tanggaard & Brinkmann, 2015).

I databearbejdningen har jeg læst interviewene igennem adskillige gange, og jeg har været nødt til at foretage ny kodning flere gange i forløbet. Det, der viste sig at være en udfordring, var mit eget analytiske blik, hvilket jeg vil beskrive nærmere i kapitel 8 omhandlende mine metodiske efterrefleksioner.

Selve kodningen er foregået inden for en tematisk ramme ud fra mine forskningsspørgsmål, hvor jeg induktivt har foretaget en datadreven kodning. Her har jeg betragtet de empiriske mønstre for deraf at udlede en mere generel regelmæssighed ved hjælp af teoretiske begreber (Jørgensen & Olesen, 2018). På den måde har jeg forsøgt at lade de unge og myndighedssocialrådgivernes perspektiver være styrende for selve datagrundlaget.

De mønstre, jeg har identificeret under kodningen, har jeg tematiseret på følgende vis:

- Manglende understøttelse af inddragelse i praksis
- Kemi og inddragelse
- Fra ikke inddragelse til inddragelse
- Når afværgelse blokerer for refleksionen

6.2 Analysestrategi

Jeg lader mig inspirere af en hermeneutisk orienteret analysestrategi i specialet. Hvilket betyder, at jeg søger en vekselvirkning imellem mine forforståelser, fordomme og de nye erfaringer og erkendelser, som jeg har fået indsigt i under observationerne og interviewsituationerne, for derigennem at opnå en horisontsammensmeltning (Olesen, 2018).

Selve målet med den viden, specialet søger at opnå, er med afsæt i et forstående sigte (Olesen, 2018). Jeg vil med specialet forsøge at indfange såvel de unges som myndighedsrådgivernes perspektiver. Forståelsen kommer på den måde i spil, når jeg har fokus på fortolkning af de subjektive meninger og de erfaringer, som både de unge og myndighedsrådgiverne er i besiddelse af. På den måde er det en empirisk viden, jeg søger indsigt i, hvor jeg vil anvende teorien til at fortolke og begrebsliggøre det empiriske materiale (Olesen, 2018).

6.3 Analysens teoretiske ramme.

Specialet tager afsæt i en overvejende induktiv slutningsform, hvorfor jeg først har udvalgt teoretiske begreber efter min kodning. Jeg vil i dette afsnit ganske kort beskrive, hvad jeg tager afsæt i fra de forskellige teorier.

Inddragelsesstigen: Jeg anvender inddragelsesstigen (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016), som er beskrevet i problemfeltet, som et gennemgående analyseredskab i hele analysen til at identificere inddragelsen af de unge. Jeg vil desuden anvende de bagvedliggende forståelser og teorier for herigennem at tydeliggøre dybden på inddragelsen. Her vil jeg blandt andet anvende Krogstrup og Tjalves beskrivelse af ejendomsretten over egne problemer, som tager afsæt i selve dybden på inddragelsen, som fordrer, at des mere den unge er inddraget i nedenstående, des dybere er inddragelsen:

- *At bestemme om et problem eksistere*
- *At definere problemet*
- *At afgøre om der skal gøres noget ved problemet*
- *At vælge imellem forskellige former for hjælp*
- *At igangsætte, opretholde eller afslutte tiltaget (Rønning & Solheim, citeret i Krogstrup og Tjalve, 1999, s. 61)*

Interaktionistisk perspektiv: Jeg anvender interaktionismen som en overordnet forståelsesramme, hvor det er samspillet og interaktionen imellem myndighedssocialrådgiveren og den unge, der er centralt at have fokus på. Her er det særligt begrebet "situationsdefinition", jeg anvender i analysen. Det omhandler, at myndighedssocialrådgiveren og den unge er nødt til at

udvikle en fælles situationsdefinition med henblik på en working agreement. (Hutchinson & Oltedal, 2006)

Lawrence Shulman: Jeg anvender Shulmans interaktionistiske model, som omhandler, hvordan dialogen har betydning for inddragelsen af den unge. Shulman har fokus på, hvordan myndighedssocialrådgiveren skal tage afsæt i den unges forståelse for derigennem at udvikle en arbejdsrelation imellem dem. Arbejdsrelationen kan imidlertid først udvikles, når der på forhånd er udviklet en samarbejdsaftale, hvor der tages afsæt i en fælles forståelse af, hvad der skal arbejdes om (Hutchinson & Oltedal, 2019).

Michael Libsky: Libskys forståelse af socialpolitikken omhandler, at socialpolitikken udøves nedefra på et frontmedarbejderniveau i mødet med borgeren. Her er det særligt Libskys beskrivelse af, hvordan frontmedarbejderen har udviklet strategier i form af afværgelsesmekanismer for at kunne håndtere de krydspres, der opstår imellem brugernes krav og forventninger om lydhørhed og så politikkerne og ledernes krav om allokering i forvaltningsarbejdet, som jeg vil anvende i analysen (Libsky, 1980).

Kapitel 7: specialets empiriske analyser

Dette kapitel indeholder specialets analyser med afsæt i de tre forskningsspørgsmål, hvor jeg derigennem vil besvare problemformuleringen; *Hvordan kan unge bidrage med viden, der kan styrke inddragelsen i praksis? Og hvordan får denne viden betydning for myndighedssocialrådgivernes refleksion over egen inddragelsespraksis?*

Jeg inddeler analysen i tre enheder, hvor hver analyseenhed besvarer et af forskningsspørgsmålene. Første analyseenhed tager afsæt i, hvordan myndighedssocialrådgiverne omsætter og forstår inddragelsesbegrebet. Anden analyseenhed omhandler de unges erfaringer med inddragelse, og i tredje analyseenhed vil jeg undersøge, hvilken læring et ungeperspektiv kan bidrage med til praksis og forskningsfeltet. Alle tre analyser afsluttes med en delkonklusion.

7.1 Myndighedssocialrådgivernes forståelse og omsætning af inddragelse i praksis

Første del af analysen tager afsæt i, at jeg grundlæggende finder det relevant at undersøge og behandle forskningsspørgsmålet *Hvordan forstår og omsætter myndighedssocialrådgiverne inddragelsen i praksis?* Det er igennem dette forskningsspørgsmål, at jeg får indsigt i, hvordan inddragelsen af de unge praktiseres, og hvad der er på spil i mødet mellem den unge og myndighedssocialrådgiveren, som får betydning for den unges muligheder for inddragelse.

Analysen baserer sig på observationerne af mødet mellem den unge og myndighedssocialrådgiveren og de individuelle interviews med myndighedssocialrådgiverne. Jeg vil indledningsvis i afsnittet beskrive og undersøge de observationer, jeg har gjort i specialeprocessens første del, for derefter at fokusere på, hvordan myndighedssocialrådgiverne forstår inddragelsesbegrebet. Her vil jeg i analysen tage afsæt i et begreb, som myndighedssocialrådgiverne selv bringer ind i interviewene omkring deres forståelse, for der igennem at få et nuanceret indblik i inddragelsens betydning i praksisfeltet.

Formålet med afsnittet er at få et indblik i den forståelseshorisont, myndighedssocialrådgiverne har omkring inddragelse i praksis, og som har betydning for, hvordan den unge bliver inddraget i dialogen og i selve behandlingen af egen sag.

De tematikker, jeg har identificeret under meningskondenseringen, og som denne første analyse vil tage afsæt i, omhandler

- Manglende understøttelse af inddragelsen i praksis
- Kemi og inddragelse

Når inddragelsen skal omsættes i praksis

Dette afsnit vil omhandle, hvordan myndighedssocialrådgiverne omsætter inddragelsen af de unge i praksis. Afsnittet vil tage udgangspunkt i de fem observationer af møder imellem den unge og myndighedssocialrådgiveren, som jeg indledningsvis i specialeprocessen har afholdt.

Som jeg har beskrevet i metodeafsnittet, har konteksterne for møderne været forskellige, men inddragelse af den unge har været centralt for alle møder. Jeg vil i nedenstående fremhæve nogle af de centrale fund, jeg har gjort mig, for herigennem at illustrere, hvordan inddragelsen - eller

mangel herpå - træder frem i de observationer, jeg har fået adgang til. Nedenstående afsnit baserer sig på mine observationsnotater (Obs. 1, obs. 2, obs. 3, obs. 4 & obs. 5).

For alle fem observationer var det gældende, at myndighedssocialrådgiverne havde en venlig og imødekommende tone overfor den unge. Derudover var myndighedssocialrådgiverens dialog **med** den unge og ikke **om** den unge. Dette synes at være en modsætning til forskningsundersøgelsen Inddragelse i praksis (Andersen, Brandt, & Uggerhøj, 2016), som har fremhævet, at kommunikationen under møderne bærer præg af, at den unge omtales i 3. person til trods for de unges tilstedeværelse. Jeg erfarede, hvordan øvrige fagpersoner og pårørende forsøgte at tale på vegne af den unge, her tog myndighedssocialrådgiverne imod oplysninger, for derefter at vende oplysningerne med den unge, hvor formålet synes at være at få den unges perspektiv.

Myndighedssocialrådgiverne synes generelt at have et forståeligt sprog i mødet med de unge, forstået på den måde, at der ikke anvendes fagudtryk, og der er mange gentagelser. Ydermere erfares det, at myndighedssocialrådgiverne undervejs i dialogen spejler de unges følelser, og de unges udsagn bliver gentaget af myndighedssocialrådgiverne, formentlig for at sikre, at de unges perspektiv er forstået korrekt.

[Manglende understøttelse af inddragelsen i praksis](#)

Grundlæggende peger observationerne på en kontinuerlig udfordring med at sikre understøttelse af de unge i møderne. Dette omhandler manglende gennemsigthed for, hvad formålet og dagsordenen for møderne omhandler, ligesom selve mødets ejerskab synes at være placeret ved myndighedssocialrådgiveren. Dette vil jeg folde ud i de nedenstående afsnit.

[Utydeligt formål og manglende fælles dagsorden for mødet](#)

Alle fem møder blev afholdt uden, at der var udarbejdet skriftlig dagsorden. Derudover italesætter myndighedssocialrådgiverne kun i to af observationerne, hvad mødets formål omhandler. For de øvrige tre italesættes hverken dagsordenen eller formål. I hvilket omfang, dette er drøftet og orienteret om forud for mødet, er uklart.

Myndighedssocialrådgiverne synes heller ikke at invitere den unge ind i en fælles dialog om mødets dagsorden. Dette observerede jeg ved, at de unge ikke bliver spurgt ind til, om de har

punkter, de ønsker at få drøftet. En enkelt ung bliver spurgt ind til, om mødets formål er okay (obs. 3). Her søger myndighedssocialrådgiveren en bekræftelse fra den unge på, om indholdet for mødet kan accepteres, men den unge bliver ikke spurgt yderligere ind til, om han har punkter, han har brug for at få drøftet. En anden ung bliver spurgt ind til, hvad hun ønsker, at mødet skal starte med (obs. 4), men igen bliver hun ikke inviteret ind i selve dagsorden i forhold til, om hun har noget til drøftelse.

For en tredje af de unge får den manglende gennemsigtighed for mødets formål og dagsorden konsekvenser i form af, at den unge er uforstående over for mødets indhold. Den unge har således en anden dagsorden, som hun ønsker at få drøftet, men myndighedssocialrådgiveren synes, at holde fast på egen dagsorden, og den unges dagsorden bliver kun begrænset drøftet. Dette resulterer i, at den unge bliver frustreret og er vred under størstedelen af mødet (obs. 5). Denne observation peger på, at inddragelsen af den unge foregår ud fra myndighedssocialrådgiverens dagsorden, og den unges inddragelse synes at foregå på et lavt niveau på inddragelsesstigen. (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016)

Myndighedssocialrådgiveren som mødets ejer

Observationerne peger på, at den manglende fastlagte dagsorden medfører, at møderne fremstår ustrukturerede, og for den unges vedkommende må mødets formål synes vanskeligt at gennemskue. Dette afstedkommer, at mødets ejerskab primært bliver myndighedssocialrådgiverens, som også styrer mødet kommunikativt, hvor den unges rolle synes at blive reduceret til et informationsniveau på inddragelsesstigen (Andersen, Brandt, & Uggerhøj, 2016). Dette observerede jeg ved, at myndighedssocialrådgiverne synes at have en dagsorden for, hvad de ville med mødet, men den blev sjældent italesat, og den unge blev ikke involveret heri. Det afsted kom at myndighedssocialrådgiverne havde mange spørgsmål til de unge ud fra behovet om udfyldelse af handleplan eller almindelig opfølgning på indsatsen, men den unge fik ikke tilstrækkelig forklaring på, hvorfor de forskellige spørgsmål bliver stillet, og hvad de skal bruges til. Et konkret eksempel fremkommer ved, at myndighedssocialrådgiveren anmoder den unge om samtykke til at indhente psykiatriske oplysninger fra den unges udredning. Den unge bliver stille, men vælger at samtykke, der kommer dog ingen forklaring på, hvorfor det er relevant for myndighedssocialrådgiveren at få oplysningerne (obs. 2). Det betyder for møderne, at de kommer

til at fremstå med envejskommunikation styret af myndighedssocialrådgiveren, og hvor de unges rolle bliver reduceret til tilskuere, som skal besvare myndighedssocialrådgiverens spørgsmål.

Lav inddragelsesniveau i mødet med den unge.

Gældende for alle fem observationer er, at selve problemforståelsen ikke bliver drøftet under møderne. Hvorvidt det er en indikation for, at der er enighed om problemforståelsen, og at denne er drøftet på tidligere møder, er uklart. Som anført i problemfeltet og deltagelsesstigen er det afgørende for den unges muligheder for høj grad af inddragelse, at den unge er inddraget i problemdefinition og i løsningen af dem (Krogstrup & Tjalve, 1999). Observationerne giver imidlertid et billede af, at inddragelsen foregår på et niveau, der omhandler, at de unge bliver informeret og hørt ud fra myndighedssocialrådgiverens mødedagsorden jf. inddragelsesstigen (Andersen, Brandt, & Uggerhøj, 2016), som fremført i ovenstående afsnit.

Jeg vil i næste afsnit se nærmere på myndighedssocialrådgivernes forståelse af inddragelsesbegrebet for derigennem at nuancere billedet af, hvordan myndighedssocialrådgiverne inddrager de unge i praksis.

Myndighedssocialrådgivernes forståelse af inddragelsesbegrebet

Jeg har indledningsvis i interviewet anmodet myndighedssocialrådgiverne om deres beskrivelse af inddragelsesbegrebet, når konteksten er det socialfaglige myndighedsarbejde.

Mette beskriver hendes forståelse på følgende vis:

Jeg forstår inddragelsesbegrebet med, at man har selvfølgelig sine opgaver ift. sin faglighed og man har sine vurderinger, men man skal også have barnet eller den unge og familiens egne holdninger og behov med ind i sine vurderinger. Hvor man så hører hvad de tænker og hvordan de generelt ser deres problemer og hvad de tænker kunne hjælpe dem. Og så er det ikke nødvendigvis altid, at det er det man følger, men man giver udtryk for, at man har hørt det, og man forsøger at gøre det, man har af muligheder, for det de har behov for, og det de har givet udtryk for. (Mette, 15-20)

I Mettes skildring af inddragelsesbegrebet, er den unges egen holdning og behov et vigtigt bidrag til Mettes vurdering. Holdning og behov relaterer Mette til, hvordan de unge selv ser deres

problemer og hvad de tænker kunne hjælpe dem. Det er altså de unges problemdefinition og de unges egen vurdering af interventioner, der kan afhjælpe problemstillingerne, der er væsentlige for hende at få et indblik i, således hun kan få det med i vurderingen. Citatet indikerer nemlig, at de unges perspektiv kun består af et bidrag til den samlede vurdering, da Mette ikke nødvendigvis følger den unges problemdefinition og vurdering af interventionsbehov. Inddragelsen af den unge, ud fra Mettes forståelse, synes således at få karakter af ikke at være særlig dybdegående, da det kun er få elementer af ejendomsretten over egne problemer, den unge har mulighed for at have indflydelse på (Krogstrup & Tjalve, 1999). De muligheder den unge synes at have for inddragelse ud fra denne forståelse, synes at omhandle medindflydelse i de oplysninger, der går forud for en afgørelse, men at afgørelsen alene træffes af myndighedssocialrådgiveren ud fra de foreliggende oplysninger. Denne sondring synes at pege på, at Mettes forståelse overvejende tager afsæt i en juridisk forståelse af inddragelsesbegrebet (Socialministeriet, 2004).

Senere i interviewet udtaler Mette, at hun i samarbejdet med den unge, kan opleve at de har forskellige problemforståelser og forskellige perspektiver på, hvad den unge har behov for, men at hun vælger at lade sin egen forståelse ligge, for derimod at lytte til og forfølge den unges perspektiv i det indledende samarbejde:

(...) men som udgangspunkt, for at få borgeren til at samarbejde omkring deres handleplan eller sådan noget, så bliver det nødt til at være hvad de tænker der er behov for at arbejde med først og så kan man jo altid prøve det. Og hvis de så til næste opfølgingsmøde oplever at der ikke er sket noget, at man så igen kan snakke om, vi så ikke skal gå den her vej (red. den vej rådgiver vurderer) (Mette, 59-62)

Det, der er interessant i Mettes udsagn er, at det umiddelbart fremstår ved første øjekast, at det er den unges udsagn, hun ønsker at følge, men når man dykker ned i hendes citat, udtrykker hun: *for at få borgeren til at samarbejde!* Er det et udtryk for, at Mette har fældet en dom over, at den unges tilværelse skal forandres ud fra hendes problemforståelse? og at vejen dertil er at følge den unges perspektiv? Når Mette videre beskriver: *så kan man jo altid prøve det*, indikerer det en vis skepsis over for den unges egen problem- og løsningsforståelse. Mette vælger ifølge eget udsagn at følge den unges perspektiv, men citatet tyder på, at der ligger en grundlæggende forståelse af, at det udelukkende er for at få den unge til at samarbejde.

I Lises beskrivelse af, hvordan hun forstår inddragelse, skildrer hun imellem det juridiske aspekt og den socialfaglige forståelse:

Jamen der er jo den lovgivningsmæssige del, at de unge har en part i egen sag, men det er egentlig ikke den jeg spekulerer mest over i det daglige. Det er mere det her med, at hvis der er noget der skal lykkes med den unge her, så er man nødt til at have den unge med i det, fordi at, det er jo dem der skal gøre arbejdet. Vi kan kun stille nogle rammer op og prøve at påvirke dem. Men skal det virkelig flytte noget, så skal det jo komme fra dem selv og det kan ikke nytte noget, hvis bare vi strikker et eller andet sammen. (Lise, 17-22)

Lise beskriver, hvordan at det er afgørende for, at indsatsen omkring den unge skal lykkes, at den unge selv er *med* i det, da forandringen skal komme ved dem selv. Lise betragter sin egen opgave som den, der stiller rammerne op og forsøger at påvirke den unge inden for disse rammer, men det, der bliver interessant er, hvad er det Lise vil påvirke de unge i forhold til? For hvis de unge skal påvirkes, handler det så om, at der ikke er enighed om selve problemdefinitionen og måske løsningen?

Annes forståelse af inddragelse kommer til udtryk på følgende vis:

(...) Jamen det er jo, at man forsøger at få lavet en plan, ud fra de unges synspunkter, ud fra det de tænker de har brug for. Hvis det f.eks er at komme i skole, så er det jo det der skal stå i handleplanen. Hvis de har brug for støtte til at komme ud og handle så er det jo det, eller hvis de har brug for støtte til at komme i.. udredning, så er det jo det. (Anne, 40-43)

Anne synes at trække på en forståelse af, at det er de unges perspektiv, der skal være i fokus. Når jeg spørger mere dybdegående indtil de situationer, hvor Anne oplever, der ikke er enighed om problemdefinitionen, svarer hun følgende:

Jamen nogle gange forsøger man jo at snakke med de unge, om man kan lave en form for delegationsaftale, eller om man kan snakke dem ind i en eller anden ting (Anne, 46-47)

Annes forståelse bliver i dette udsagn interessant fordi, når hun oplever, der ikke er enighed om, hvad der er de unges behov, forsøger hun at indgå i en forhandling med dem om selve problemforståelsen. Lykkes det ikke, kan hendes udsagn være udtryk for, at hun vil forsøge at snakke dem ind i en anden retning, måske nærmere sin egen problemforståelse.

Betragter jeg de tre myndighedssocialrådgivers besvarelser, indikerer det, at der umiddelbart er fokus på at få belyst den unges perspektiv, men når jeg spørger mere dybdegående ind, kommer kompleksiteten til udtryk i form af, at myndighedssocialrådgivernes egen problemforståelse vægter tungt i vurderingen af den unges behov, hvilket kan pege i retning af, at inddragelsen ikke foregår på et særlig højt niveau på inddragelsesstigen (Andersen, Brandt, Uggerhøj, 2016).

Kemi og inddragelse i det socialfaglige myndighedsarbejde

Når jeg går i dybden i interviewene, anvender myndighedssocialrådgiver adskillige socialfaglige begreber til at beskrive deres forståelse af inddragelsesbegrebet. Et særlig interessant fund, jeg gjorde, omhandlede ordet *kemi* som to af myndighedssocialrådgiverne Mette og Lise anvender i deres beskrivelse af inddragelse. Jeg vil i dette afsnit bringe deres udsagn frem for derigennem at undersøge, hvordan de forstår kemi, og hvordan det sættes i sammenhæng med inddragelse for herigennem at illustrere kompleksiteten, når kemi og inddragelse forbindes.

Mette beskriver, hvordan kemi har betydning for samarbejdet imellem myndighedssocialrådgiveren og den unge:

(...) så jeg tænker der er mange ting der spiller ind. Både at rådgiveren er lyttende men også at, der er en god kemi imellem rådgiver og barnet. Det kan godt være at nogle siger at det har ingen betydning, men det har det for alle mennesker, at der er en kemi. (Mette, 112-114)

Mette beskriver efterfølgende, hvordan hun har prøvet at etablere en kemi, når den ikke har været tilstede:

Jeg har prøvet at se om den her kemi kunne blive skabt, eller om jeg kan gøre noget for at den her kemi kunne være nogenlunde. Fordi selvom at jeg ikke føler (...) eller den unge ikke føler kemien er der. Så er vores sag ikke bare sådan, at så gider jeg

bare ikke have dig. Så bliver jeg jo nødt til at tage opgaven alligevel. Så jeg har forsøgt selvom at kemien ikke er der, så skal den unge stadig lyttes til. Det er jo lige meget for mig, om kemien er der eller ej, jeg skal stadig kunne hjælpe den unge på samme niveau med en som jeg har kemi med. Men jeg tænker at samarbejdet altid vil være bedst hvis kemien er der fra barnets side til rådgiver. (Mette, 118-124)

Mettes forståelse og anvendelsen af begrebet kemi synes at handle om samarbejdet og hvilken relation, der er imellem den unge og myndighedssocialrådgiveren. Mettes udsagn er interessant at dykke ned i, fordi hun på den ene side beskriver, at kemien har betydning for samarbejdet med den unge, og at samarbejdet ovenikøbet vil være bedst, hvis der er kemi, samtidigt beskriver hun, at det er lige meget for hende om der er kemi, fordi hun skal jo hjælpe den unge, hvorfor der synes at opstå en diskrepans i Mettes udsagn.

Når Mette beskriver, at samarbejdet vil være bedst når der er kemi, opstår spørgsmålet; hvad så med de unge og myndighedssocialrådgivere, der ikke oplever kemi - hvilke konsekvenser opstår der for samarbejdet? Det vil jeg komme ind på senere i afsnittet. Først vil jeg beskrive, hvad Lise har oplyst om kemi med de unge:

Der er nogle hvor man ingen kemi har med, hvor man aldrig har fået skabt den relation. Der vil det være en udfordring. Der er mange der har et langt liv med systemet inden de møder mig, fordi jeg sidder med de unge, og de kan have den der naturlige skepsis, hvor det er virkelig svært at komme efter det, hvis de har mistillid til systemet og til at vi vil dem noget godt. (Lise, 60-65)

Lise beskriver, hvordan det er en udfordring, når der ikke er kemi og relationen ikke er skabt, men hvad betyder det helt nøjagtig? Og hvilken betydning har det for inddragelsen? Hun beskriver videre, hvordan mange af de unge, som har modtaget støtte i adskillige år, har en mistillid til, hvad det kommunale system vil og kan hjælpe med. Når unge har mistillid, så handler det ifølge Shulman om, at den unge og myndighedssocialrådgiveren ikke er på bølgelængde. Dette indbefatter, at myndighedssocialrådgiveren ikke har oparbejdet en relation til den unge endnu. Shulman beskriver, hvordan denne relation bliver opbygget i et faseforløb, hvor det er myndighedssocialrådgiveren, der har ansvaret herfor (Hutchinson & Oltegal, 2019). Relationen er der således ikke fra start, men vokser ud af det samarbejde, myndighedssocialrådgiveren og den

unge får oparbejdet. Dette samarbejder vokser, når der er enighed om, hvad der skal samarbejdes om. Dette omtaler Shulman som en working agreement. Det, der er centralt for at opnå en arbejdsrelation er forståelse, tillid og omsorg. Her handler det om, at den unge og myndighedssocialrådgiveren skal opleve, at de er i stand til samarbejde, at den unge føler tillid til at kunne involvere myndighedssocialrådgiveren i svære forhold, og endelig omhandler omsorgen, at den unge oplever, at myndighedssocialrådgiveren vil hjælpe ud fra den unges problemdefinition. (Hutchinson & Oltedal, 2019)

Når Anne og Lise beskriver, hvordan de oplever, at der mangler kemi, og det har betydning for den relation, de har med de unge, indikerer det således, at de ikke har fået oparbejdet en arbejdsrelation med den unge endnu. For de unge, der ikke oplever at have kemi med deres myndighedssocialrådgiver, synes der derfor at være et større behov for at der arbejdes med netop arbejdsrelationen med afsæt forståelse, tillid og omsorg. Dette indebærer imidlertid, at myndighedssocialrådgiverne er åben for de unges egen forståelse af støttebehov og problemdefinition. (Hutchinson & Oltedal, 2019)

Når Lise og Mette kobler kemi og inddragelse, så synes deres udsagn at indikere, at det er sværere at inddrage de unge, hvor der ikke er kemi og derved ikke en arbejdsrelation. Dette fund er sammenfaldende med Vives nye rapport, hvoraf det fremgår, at de unge, der ikke oplever en relation med deres myndighedssocialrådgiver, oplever at være mindre inddraget end andre unge. (Vive, 2020)

Det peger i retning af, at der er behov for, at myndighedssocialrådgiveren har fokus på at få skabt en arbejdsrelation med den unge, for derigennem at sikre, at den unge oplever at være inddraget i egen sag.

Delkonklusion:

Jeg har igennem denne analyse, forsøgt at undersøge, hvordan myndighedssocialrådgiverne forstår og omsætter inddragelsen i praksis. Observationerne af møderne imellem myndighedssocialrådgiverne og de unge synes at fremstå ustrukturerede, og hvor der mangler understøttelse af de unges inddragelse. Myndighedssocialrådgiverne synes ikke at invitere de unge med ind i en fælles dagsorden for, hvad der skal tales om på mødet, hvorfor dialogen kommer til

at fremstå envejs, hvor det er myndighedssocialrådgiveren, der er mødets ejer. Inddragelsen på møderne synes generelt at foregå på et lavt niveau, og ingen af møderne drøfter selve problemdefinitionen.

Når myndighedssocialrådgiveren selv skal beskrive deres forståelse af inddragelse, synes forståelsen også at få karakterer af, at inddragelsen er at forefinde på et lavt niveau på inddragelsesstigen. Myndighedssocialrådgiveren italesætter, at det er vigtigt at få den unges perspektiv frem, men når der spørges mere dybdegående ind til forståelsen, synes de unges perspektiv ikke at have samme tyngde som myndighedssocialrådgivernes, det betragtes blandt andet når myndighedssocialrådgiverne og de unge har forskellige problemforståelser.

De unges muligheder for inddragelse i egen sag synes at være påvirket af, hvilken relation den unge og myndighedssocialrådgiveren har. Myndighedssocialrådgiverne oplever, at inddragelsen kan være en udfordring, når der ikke er kemi i samspillet med den unge. Shulmans begreb "arbejdsrelation" er relevant at anvende til at forstå, hvad der sker i mødet mellem den unge og myndighedssocialrådgiveren, når der er udfordringer i relationen, som eksempelvis manglende kemi. Her er det centralt, at myndighedssocialrådgiveren påtager sig ansvaret for at oparbejde arbejdsrelationen ved at have fokus på forståelse, tillid og omsorg i interaktionen med den unge.

7.2 Fra ikke inddragelse til inddragelse i egen børnesag

I denne analyse vil jeg med afsæt i de tre ungeinterviews zoome ind på de unge ved at besvare forskningsspørgsmålet: Hvilken erfaringer har de unge med inddragelse i egen sag?

Jeg har i meningskondenseringen af interviewene identificerede et helt klart mønster, hvor de unge beskriver, hvordan deres inddragelseserfaring har været en proces. Dette omhandler:

- Fra ikke-inddragelse til inddragelse i egen børnesag

Afsnittet vil bero på de unges fortællinger fra oplevelsen af ikke-inddragelse til mere eller mindre inddragelse i egen sag. Jeg vil demonstrere de unges vandring og derved give mit bud på, hvilket niveau af inddragelse, jeg kan identificere ud fra fortællingerne med afsæt i inddragelsesstigen.

Jeg har i de unges fortællinger søgt efter indsigt i de unges livsverden ud fra en forståelse, der baserer sig på Thomas Teoremet: "Hvis mennesker definerer situationer som virkelige, er de virkelige, hvad angår deres konsekvenser" (Thomas & Thomas 1928: 572, i Mik-Meyer & Villadsen s. 44-45) Det betyder, at de oplevelser de unge har med sig, uagtet hvad der er foregået i interaktionen, så er det en virkelig oplevelse for de dem, og det medfører konsekvenser blandet andet i form af oplevelsen af manglende inddragelse i egen sag, og for særligt en af de unge har det også medført konsekvenser ved, at han har påtaget sig selv skylden for den manglende inddragelse.

De tre unge jeg har interviewet; Søren, Emil og Amalie har det tilfælles, at Familiesektionen igennem flere år har haft kendskab til deres situation, ved enten de selv eller familien har modtaget støtte. Aktuelt modtager de unge alle efterværn i form af en kontaktperson, og Amalie og Emil modtager desuden støtte i egen lejlighed.

Jeg vil i dette afsnit dykke ned i, hvad der sker i processen fra ikke-inddragelse til inddragelse, og hvad der har betydning for de unges inddragelseserfaring.

Manglende inddragelse i egen sag

Karakteristisk for alle tre unge interviews er, at deres erfaring med manglende eller ingen inddragelse som yngre, kommer til udtryk på forskelligvis:

Søren beskriver, hvordan han fravalgte børnesamtalerne med hans myndighedssocialrådgiver igennem en længere periode, dels da det ikke gav mening for ham, og dels da han ikke oplevede at blive forstået af de forskellige myndighedssocialrådgivere, han har haft. Det der bliver omdrejningspunktet for, at Søren igen begynder at deltage i børnesamtalerne, handler om, at Søren erfarer, at der er forhold, som vil være brugbare at dele med myndighedssocialrådgiveren:

Til at starte med ville jeg ikke snakke med min rådgiver inden mødet (red. børnesamtaler inden opfølgingsmødet), det gav ikke mening. Men så oplevede jeg at jeg havde nogle ting jeg gerne ville snakke med hende om, fordi der var en af pædagogerne jeg ikke var helt enige med. (Søren, 209-211)

Det, der er helt centralt i Søren's udsagn, omhandler at børnesamtalen ikke har givet *mening* for ham tidligere, og Søren's strategi bliver at fravælge samtalen. Børnesamtalen bliver først meningsfuld for ham, da han erfarer, at han kan bruge myndighedssocialrådgiveren i en konkret situation. Søren's fortolkning af, hvad der er meningsfuldt er subjektivt (Hutchinson & Oltedal, 2019), men det rejser alligevel et centralt spørgsmål, for er det interessant at blive inddraget, hvis det ikke er meningsskabende for de unge? Ud fra en interaktionistisk forståelse så vil Søren's strategi med udeblivelse betragtes som en måde at reducere det problematiske i mødet med sin myndighedssocialrådgiver (Hutchinson & Oltedal, 2019), som kan pege på, at det ikke er lykket for myndighedssocialrådgiveren at menings skabe inddragelsen over for Søren.

Søren's inddragelse som yngre synes derved at være placeret på inddragelsesstignings niveau 1 (Andersen, Brand, Uggerhøj, 2016). Dette beror på, at Søren's rolle i samarbejdet er passiv grundet hans manglende deltagelse i møder med hans myndighedssocialrådgiver og derved manglende mulighed for inddragelse.

Emil beskriver, hvordan flere faktorer har haft betydning for hans inddragelseserfaring. Emils udsagn indikerer, at han har haft oplevelsen af ikke blive forstået i egen problemdefinition:

(...) Der har ikke været sådan en helt vildt god forståelse (red. fra myndighedssocialrådgivers side) (Emil, 98)

Emil forklarer, at han tidligere ikke var god til at beskrive hans egen problemdefinition til myndighedssocialrådgiveren:

Jeg var ikke særlig god til at forklare min sag og snak for min sag, som jeg er blevet nu hvor jeg er blevet ældre. (Emil, 90-91)

Undervejs i interviewet gentager Emil ovenstående sætning flere gange, når vi kommer ind på, hvordan han er blevet inddraget. Det er oplevelsen, at Emil placerer skylden for den manglende inddragelse ved sig selv, over at han ikke har kunnet *forklare* myndighedssocialrådgiveren, hvordan hans situation var. Undervejs i interviewet beder jeg Emil om at komme med et godt råd til myndighedssocialrådgiverne, når de inddrager de unge på baggrund af de erfaringer, han har med sig:

Jeg tænker på de unge mennesker, man skal spørge mere ind til dem, fordi de kan være mere tilbageholdende og ikke så vant til hvordan de skal forklare dem selv. Så de skal informeres mere om, hvad man har ret til og de tilbud man har muligheder for. Det ville være en hjælp. (Emil, 124-126)

Emils egen erfaring med inddragelse i egen sag omhandler, at han grundet hans tilbageholdenhed som yngre, har vanskeligt ved at beskrive og sætte ord på, hvordan han har det. Da det samtidig er en uvant situation for ham, er det ifølge Emil, afgørende at myndighedssocialrådgiveren er mere spørgende, således Emil selv kan få forklaret, hvordan han oplever situationen. Konsekvensen ved Emils situation er, at han tidligere ikke har oplevet at være inddraget og involveret i egen sag.

Emils beskrivelse og oplevelse, understøttes i Birgitte Schjær Jensens Ph.d., hvor det påpeges, at de unge efterspørger støtte til at få styrket deres samarbejdskompetencer med deres myndighedssocialrådgiver, med henblik på at de unge bliver i stand til at mestre inddragelsen i eget liv (Jensen, 2014). Emils problemstilling synes således ikke at være enkeltstående, men en central problemstilling i inddragelsen af unge.

Emil nævner ydermere i citatet, at information om rettigheder og mulige interventioner er relevant viden for de unge at have kendskab til. Denne problemstilling fremgår ligeledes i Vives rapport om unges inddragelse i myndighedsarbejde (Vive, 2020). Her påpeger 41% af de adspurgte unge, at de ikke er bekendt med deres rettigheder. Når de unge, lige som Emil, ikke har kendskab til hverken deres juridiske rettigheder eller hvilken mulighed, der er for intervention, begrænser det muligheden for høj grad af inddragelse jf. ejendomsretten over egne problemstillinger (Krogstrup & Tjalve, 1999), da den unge ikke har mulighed for at gennemskue, hvilke indflydelsesmuligheder, han har. Emils tidligere inddragelse synes således at befinde sig på et lavt niveau, hvor hans rolle enten er passiv eller som informant jf. inddragelsesstigen (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016).

Amalies fortælling om egen inddragelseserfaring baserer sig på, at før hun blev 18 år, gik inddragelsen og kontakten med myndighedssocialrådgiveren igennem hendes mor:

(...) det har kørt meget hen over min mor. (Amalie, 92) Det har faktisk været fint nok synes jeg. Fordi så havde jeg min kontaktperson jeg kunne ringe til, hvis det hele var noget skidt. (Amalie, 97-98)

Amalie fremhæver her i hendes udsagn, at det er hendes kontaktperson, hun vil ringe til, og ikke myndighedssocialrådgiveren, hvis der opstår nogle problematikker, hun har brug for hjælp til. Spørgsmålet er, om Amalie kunne ønske sig det anderledes, hvis hun ikke havde en kontaktperson tilknyttet?

Når Amalie bliver spurgt mere konkret ind til oplevelserne med inddragelse, eksempelvis i forbindelse med et møde med myndighedssocialrådgiveren, så beskriver hun, at hun ikke er forberedt på mødernes indhold. Direkte adspurgt om hun kunne ønske sig en dagsorden forud for mødet, beskriver hun følgende udsagn:

Ja det kunne jeg godt, fordi før var det bare min mor de skrev til, også kom min mor og jeg sammen. Og jeg oplevede at min mor egentlig heller ikke var forberedt på, hvad det var vi skulle der. (Amalie, 182-183)

I Amalies udsagn eksemplificerer hun, hvordan inddragelsen er gået igennem hendes mor, ved at det er moderen, der orienteres om møder. Ligeledes oplyser Amalie, at hendes mor deltog i møderne sammen med hende, men at moderen *heller ikke var forberedt* på, hvilket formål og hvilken dagsorden, der var, forud for afholdelse af møderne. Når Amalie ikke selv er inddraget af sin myndighedssocialrådgiver, kan der synes at være et endnu større behov for, at Amalies mor er forberedt og inddraget i Amalies situation, således at hun kan støtte Amalie i selve inddragelsen af egen sag. Birgitte Schjær Jensen påpeger, at de voksne har en vigtig rolle for den unge særligt i forhold til den formelle inddragelse (Jensen, 2014). Ud fra Amalies beskrivelse synes det ikke umiddelbart at være tilfældet. Amalies udsagn indikerer, at hun har været inddraget på et lavt niveau før det 18. år, hvorfor jeg indplacerer hendes inddragelse på niveau 1 på inddragelsesstigen, som omhandler at hun har en passiv rolle i samarbejdet med myndighedssocialrådgiveren (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016).

De tre unge har hver især forskellige fortællinger, men alle indikerer, at de unge enten ikke er blevet inddraget eller at inddragelsen er foregået på et lavt niveau på inddragelsesstigen. For

Søren og Amalie har det umiddelbart været et aktivt valg. Fortællingerne adskiller sig imidlertid ved, at Søren har truffet dette valg, fordi inddragelsen ikke var meningsfuld for ham.

De unges beskrivelser kan sammenlignes med Vives undersøgelse, som illustrerer, hvordan 30% af de unge, der har deltaget i deres undersøgelse, ikke har oplevelsen af at have indflydelse på, hvad der bliver besluttet i deres sag, til trods for at størstedelen af de unge gerne vil have indflydelse (Vive, 2020). I Forrige analyse illustrerede jeg, hvordan de myndighedssocialrådgiverne synes at samarbejde med de unge ud fra egen problemdefinition, og at inddragelsen generelt synes at foregå på et lavt niveau på inddragelsesstigen (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016). Men hvad er betydningsfuld for den unge i interaktionen med deres myndighedssocialrådgiver med henblik på, at de føler sig inddraget? Det vil jeg i næste afsnit undersøge nærmere ved at se på, hvornår de unge oplever at være inddraget.

Inddragelse i egen sag

Dette afsnit vil omhandle de unges nuværende samarbejde med deres myndighedssocialrådgiver, hvor de alle giver udtryk for en oplevelse af at være inddraget.

Emil beskriver, hvordan han oplever, at hans nuværende myndighedssocialrådgiver forstår hans situation, og at det er hans perspektiv, der tages udgangspunkt i - eksempelvis i handleplanen:

Det er jo egentlig bare mine udfordringer og mål der skrives ind. (Emil, 47-48)

Når jeg spørger Emil ind til, hvordan myndighedssocialrådgiveren lytter til ham i forhold til de problemstillinger, han selv oplever, beskriver han følgende:

Det synes jeg. Min rådgiver er meget god. Hun er forstående for, hvad det er jeg siger. Jeg synes generelt det er meget godt. (Emil, 58-59)

Emil beskriver her, at myndighedssocialrådgiveren møder ham i hans perspektiv, og han kobler således det at blive mødt med, at myndighedssocialrådgiveren opleves som god.

Når jeg mere målrettet spørger ind til eksempler på, hvordan og hvornår myndighedssocialrådgiveren inddrager ham, kommer han med følgende udsagn:

Det gør hun ved at vi har opfølgingsmøder, og så snakker vi om, hvad der evt. skal ske. Nu har der været noget med økonomien til kørekort, så der taler vi om hvad jeg målrettet skal gå efter. Og det er egentlig fint, fordi så er der lidt mere styr på, hvad jeg skal gå efter (...). (Emil, 39-42)

Emil oplever inddragelse af hans myndighedssocialrådgiver i dialogen under opfølgingsmøder, når de sammen drøfter, hvad der eventuelt skal ske i hans sag, hvilket indikerer, at Emil er med i beslutningerne. Derudover synes det betydningsfuldt for Emil, at han har mulighed for at modtage vejledning på hans egen situation.

Emil beskriver desuden, hvordan hans kontaktperson deltager i møderne sammen med hans myndighedssocialrådgiver:

Min kontaktperson deltager og det er en hjælp, fordi hvis der er noget jeg har svært ved at sætte ord på, så kan han gøre det for mig. (Emil, 141-142)

For Emil er det således en styrke, at han har en bisidder med under møderne, der kan understøtte og sikre, at hans perspektiv og forståelse bliver sagt under møderne.

Emils fortælling indikerer, hvordan han for nuværende oplever at være inddraget i egen sag, da der tages afsæt i hans perspektiv og forståelse for egen situation, og hvor hans kontaktperson kan understøtte Emil under møderne med myndighedssocialrådgiveren. Emil har indflydelse på, hvad der skal arbejdes med, og hvad der skal fremgå af handleplanen, hvorfor jeg vurderer, at Emil er inddraget på et niveau, der omhandler 4-5 på inddragelsesstigen (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016). Her handler det om, at Emils rolle er, at han har medindflydelse og er medspiller i egen sag.

Søren beskriver ligeledes, at han oplever stor tilfredshed med at blive inddraget af hans nuværende myndighedssocialrådgiver. Når jeg spørger ind til, hvordan inddragelsen foregår, fortæller Søren:

De kommer aldrig og siger, at du skal gøre sådan og sådan. Jeg får af vide, at jeg bestemmer, men de vil synes det er bedst hvis jeg gjorde sådan og sådan. Så på den

måde synes jeg, at jeg har en god indflydelse på, hvad der skal tages af beslutninger omkring mig selv (Søren, 47-50)

Sørens udsagn eksemplificerer, at han oplever at være inddraget og have indflydelse, når det i sidste ende er ham, der træffer beslutningen, hvor myndighedssocialrådgiveren og de øvrige voksne omkring ham kommer med forslag til, hvad der er bedst, han vælger. Når han spørges mere dybdegående ind til, om han og myndighedssocialrådgiveren er enige om hans udfordringer og støttebehov, svarer Søren:

Til tider. Der er jo indimellem at de oplever jeg har nogle problemer, hvor jeg synes der er andre problemer jeg vægter højere. (...) Jamen så snakker vi om det, og så prøver de at forklare hvorfor det er, at de tænker som de gør, og de har jo mere styr på de der ting, end hvad jeg har ift. hvad der er mest vigtig. Derfor prøver de at forklare hvorfor det er, at den ting som de tænker, at den er vigtigere fremfor den ting jeg tænker er vigtig. (Søren, 54-60)

Søren beskriver, hvordan der kan være uenigheder om problemdefinitionen imellem ham, myndighedssocialrådgiveren og øvrige voksne, og hvordan han bliver forklaret, hvorfor han skal følge myndighedssocialrådgiverens forståelse frem for sin egen. Væsentligt er det i hans udsagn, at han betragter fagpersonerne som værende i en bedre position til at træffe de rette beslutninger på hans vegne.

Når jeg forsøger at placere Sørens nuværende inddragelse på deltagelsesstigen, tyder det på, at han er inddraget på niveau 3. Det vurderer jeg ud fra, at det umiddelbart fremstår som, at myndighedssocialrådgiveren og de øvrige voksne omkring ham er dem, der definerer Sørens problemer og løsninger. Selvom Søren har oplevelsen af, at det er ham, der bestemmer, synes hans rolle i samarbejdet at pege i retningen af, at han bliver informeret og hørt, hvor selve beslutningerne er placeret ved myndighedssocialrådgiveren (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016).

Amalie beskriver også, hvordan hun har oplevet en vandring fra ikke at været inddraget, som var hendes eget valg, da hun var yngre, til nu at blive inddraget. I denne fortælling oplyser Amalie, at hun har oplevet en længerevarende uoverensstemmelse med myndighedssocialrådgiveren, da

hun ønskede støtte til at komme i egen lejlighed. Efter 8 måneder får Amalie bevilget støtten, og hun beskriver følgende om forløbet efterfølgende:

Ja det er som om, at hun tager mig mere alvorlig nu, at hun godt kan se konsekvenserne af, hvis jeg fortsat blev boende hjemme. Det er også hende, der har sørget for jeg kan bo i denne lejlighed og det er også hende der har betalt for det.
(Amalie, 173-175)

Amalie beskriver, hvordan myndighedssocialrådgiveren nu har forstået hendes perspektiv og de konsekvenser, det ville medføre, hvis hun var blevet i hjemmet. Amalie oplever således en højere grad af inddragelse, efter hun har modtaget den støtte, hun selv gerne vil have. Amalie beskriver efterfølgende i interviewet, at myndighedssocialrådgiveren er lyttende og har kendskab til hendes situation.

Amalies nuværende inddragelse har jeg imidlertid vanskelig ved at indplacere på inddragelsesstigen, da hun havde vanskeligt ved at komme med andre eksempler på hendes inddragelse. Amalie giver generelt udtryk for, at der ikke har været så meget, som hun skal forholde sig til. Dette indvirker på, at jeg er i tvivl om Amalies forståelse af inddragelsesbegrebet, i forhold til om Amalie kobler inddragelse, som det at få den støtte, som hun ønsker?

Ud fra de tre unges fortællinger er det min vurdering, at det, der er betydningsfuld for de unges oplevelse af inddragelse, synes at være:

- Myndighedssocialrådgiveren forstår de unges perspektiv, og der er enighed omkring problemdefinitionen og løsning herpå
- Der tages afsæt i de unges egne mål
- Bisidder under møderne kan understøtte den unges inddragelse i dialogen med myndighedssocialrådgiveren

De tre unge beskriver således at særlig problemdefinitionen og det at have indflydelse på, hvad der skal ske i egen sag er betydningsfuld for de unges oplevelse af inddragelse i praksis. De unges vandring fra ikke-inddragelse til inddragelse peger da også i retning af, at de tidligere ikke havde

stor indflydelse på hverken problemdefinitionen eller hvilken støtte, der var behov for. Dette resultat understøttes af Vives undersøgelse, hvoraf det fremgår, at de yngre børn i alderen 12-13 år føler sig mindre inddraget end de unge på 14-17 år (Vive, 2020).

Når de unge oplever at være inddraget, så handler det om, at der er opnået en enighed om, hvad der skal arbejdes med – jf. Shulmans working agreement. På den måde har den unge og myndighedssocialrådgiveren indgået en arbejdsrelation, hvor myndighedssocialrådgiveren tager afsæt i at forstå den unges perspektiv og selvopfattelse (Hutchinson & Oltedal, 2019), for derigennem at sikre den unges inddragelse i egen sag.

Delkonklusion

I denne analyse, har jeg forsøgt at besvare forskningsspørgsmålet: Hvilken erfaring har de unge med inddragelse i egen sag?

De tre unges fortællinger indikerer, at de har oplevet en vandring fra ikke-inddragelse til inddragelse i egen sag. Det der er centralt for fortællingerne er, at de unge har forskellige oplevelser, men hvor særligt de to af fortællingerne omhandler manglende enighed om problemforståelsen. Det eksemplificerer, at det er afgørende for de unges oplevelse af at være inddraget og involveret i egen sag, at myndighedssocialrådgiverne inviterer den unge ind i en forhandling af selve problemforståelsen, altså det som Shulman omtaler som en working agreement. De unges oplevelse er, at de er højere grad inddraget, når de oplever at blive forstået ud fra egen problemforståelse og løsningen heraf. Det er her Shulmans arbejdsrelation er relevant at kunne betragte i dette perspektiv. Det handler således for de unge om, at myndighedssocialrådgiveren skal turde forfølge de unges eget perspektiv og forståelse for at opnå arbejdsrelationen, som giver adgang til højere grad af inddragelse.

7.3 Afværgelse i det socialfaglige myndighedsarbejde

I dette afsnit vil jeg behandle specialets sidste analyseenhed, hvor jeg vil fokusere på forskningsspørgsmålet: Hvilken læring kan praksis- som forskningsfeltet opnå ved anvendelsen af et ungeperspektiv i forhold til inddragelsesbegrebet?

Jeg har i meningskondenseringen identificeret et særligt mønster, der opstod som reaktion under myndighedssocialrådgivernes refleksionsfase, som omhandler en afværgelsesmekanisme, hvorfor kapitlet primært vil omhandle:

- Når afværgelse blokerer for refleksion

Som jeg har beskrevet i metodeafsnittet tager specialet afsæt i praksisforskning, som fordrer en læringsproces (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2017). Det skal forstås på den måde, at læringen opstår undervejs i processen, ved at forskeren løbende deler de forløbende resultater med praksisfeltet, dette for at forhindre, at læringen først omsættes, når forskningsrapporten foreligger (Uggerhøj, 2019). Jeg vil i næste afsnit beskrive, hvordan læringen i forløbet er foregået.

Myndighedssocialrådgivernes refleksion over egen inddragelsespraksis

Jeg har som led i interviewet med myndighedssocialrådgiverne udarbejdet to vignetter, som det fremgår af bilag 4 og 5. Her er det de unges erfaringer og observationerne, der danner baggrund for beskrivelserne. Jeg er således optaget og undersøgende på, hvilke refleksioner der opstår, når myndighedssocialrådgiverne skal reflektere over egen inddragelsespraksis.

Før jeg beskriver, hvordan jeg oplevede myndighedssocialrådgivernes afværgelse, vil jeg først beskrive nogle af de refleksioner som myndighedssocialrådgiverne gav udtryk for i interviewene, da refleksionerne er beskrivende for den måde, inddragelsen forstås i praksisfeltet.

Anne beskriver følgende refleksioner over egen inddragelsespraksis:

At vi helt klart skal blive ved med at forsøge at huske, at skitsere op, hvorfor er det vi holder mødet, hvorfor er det vi har de her børnesamtaler! "Hvorfor er det så vigtigt at hører dig som ung. Det er dine ord, det er ikke din mor eller fars ord, det er dine, og hvad er det du ønsker". Vi forsøger at arbejde ud fra de ønsker, men det er ikke altid det er muligt, Fordi der også er noget lovgivningsmæssigt vi skal forholde os til (...)
(Anne, 217-220)

Annes refleksion over egen inddragelsespraksis omhandler, at hun skal huske at eksemplificere over for den unge, hvorfor den unges eget perspektiv er centralt at få belyst i sagsbehandlingen, og at

det er den unges perspektiv, der skal arbejdes ud fra. Denne forståelse læner sig op af Shulmans arbejdsrelation med henblik på et fælles samarbejde omkring den unges situation (Hutchinson & Oltedal, 2019). Anne beskriver afslutningsmæssigt, at det ikke er alle ønsker, der er mulige grundet de juridiske rammer som det sociale myndighedsarbejde er underlagt, men hvordan skal denne sætning forstås? Handler det om, at Anne forsøger at dække sig ind ved, at inddragelsen ikke altid lykkes med afsæt i den unge grundet lovgivningen? Eller har Anne ikke fået skitseret rammerne for samarbejdet op overfor den unge? Dette står uklart hen.

Lises refleksion over egen inddragelsespraksis kommer blandt andet til udtryk i dette udsagn:

Altså jeg tænker det der med, at man går fra et møde og tænker, at det gik skide godt og de har forstået det hele, det skal man lige revurdere nogle gange, fordi husk at finde ud af om de har forstået det, og om de efterfølgende har nogle spørgsmål, som man kan svare på. Fordi tit går vi jo bare fra et møde, også går der jo et halvt år før vi ser dem igen. Og det er måske ikke så smart altid. (Lise, 240-243)

Lise beskriver her, hvordan hun kan opleve, at mødet med den unge er forløbet godt, og at hun umiddelbart vurderer, at de unge har forstået, hvad mødet handler om, men at hun vil være særlig opmærksom på om, de har forstået mødets budskab. Samtidigt beskriver hun: om *de har forstået det hele*, hvilket giver det anledning til spørgsmål - for hvad har de forstået det hele af? Er det Lises eget problemforståelse eller er det aftalerne, som de unge har forstået? Dette fik jeg ikke uddybet under interviewet, men kunne være interessant at gå i dybden med, da det illustrer dybden på de unges muligheder for inddragelse jf. ejendomsretten over egne problemer (Krogstrup & Tjalve, 1999).

Mette beskriver hendes refleksioner på følgende vis:

Jeg tror da jeg vil være mere opmærksom på, om jeg faktisk... om mine borgere faktisk bliver lyttet til og at jeg spørger dem direkte: "Føler du vi har snakket om det som du har behov for vi skulle snakke om i dag? Eller er der noget du gerne ville have vi skulle snakke igennem?" Også hvis de siger nej, så sige, at hvis de ikke føler de kan snakke med mig om det nu, så er de altid velkommen til at ringe til mig. Eller vi kan holde et nyt møde. For vi skal heller ikke lave en kultur hvor borgeren føler de kun kan kontakte os hver 6. møde til opfølgingsmødet. Det er ikke sådan det skal være. Vi er

der for borgerne, og derfor skal de kunne kontakte os når de har behov for det og ikke omvendt. (Mette, 278-284)

Mettes refleksion over egen inddragelsespraksis omhandler, at hun vil være særlig opmærksom på, i hvilket omfang hun lytter til den unge og den unges eget dagsorden for mødet, og er det ikke lykkes for den unge at få italesat dette, så beskriver hun, at de kan ringe til hende, eller der kan arrangeres et nyt møde. Helt centralt bliver det her, at hvis den unge har vanskeligt ved at få italesat eget mødedagsorden, handler det så om, at der ikke er nogen working agreement for selve mødet? (Hutchinson & Oltedal, 2019) og i givet fald, hvad betyder dette så for den professionelle arbejdsrelation? For er det ikke lykkes for Mette at invitere den unge med ind i en fælles dagsorden, så synes inddragelsen at foregå på et lavt niveau på inddragelsesstigen (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016), og vil et nyt møde eller en telefonsamtale så ændre på den unges oplevelse af at blive lyttet til? Samtidigt indikerer udsagnet, at Mette placerer ansvaret ved den unge i forhold til, at den unge kan ringe! Afslutningsvis kommer Mette med udsagnet: *Vi er der for borgerne*, denne sætning finder jeg interessant, fordi Mette her beskriver, at hendes arbejde er til for borgerne, og det må forstås som, at det er borgerens dagsorden, der skal tages udgangspunkt i, men samtidigt er der en modstridende diskrepans i forhold til den første del af udsagnet.

Det der er interessant ved myndighedssocialrådgivernes refleksioner over egen inddragelsespraksis er, at det er begrænset hvor meget, de reflekterer over særlig den ene vignet, hvor den unge ikke har følt sig forstået ud fra egen problemdefinition. For hvad siger det egentlig om myndighedssocialrådgivernes forståelse af inddragelse? Det kan være tilfældigt, at denne tematik er stort set uberørt, men det kan også indikere at myndighedssocialrådgivernes forståelse af inddragelse er placeret på et lavere niveau end den teoretiske konstruktion af inddragelse, som specialet tager afsæt i, jf. inddragelsesstigen (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2016)

Når afværgelsen blokerer for refleksioner over egen inddragelsespraksis

Et helt centralt mønster, der gjorde sig gældende ved alle tre myndighedssocialrådgivere, var at der opstod en afværgelsesmekanisme, når de reflekterede over egen inddragelsespraksis.

Dette vil jeg demonstrere i nærværende afsnit.

Annes afværgelse kom blandt andet til udtryk ved følgende udsagn under refleksionsfasen:

(...) Det var der hun ikke havde forstået hvad det gik ud på, og hun var heller ikke informeret om bisidder. Og der tænker jeg, at det gør jeg mega meget ud af, så de ved hvad de har ret til. Jeg synes egentlig jeg forsøger at inddrage dem i, først hvad det er det går ud på og det har hun jo helt klart ikke forstået. (Anne, 173-176)

Anne beskriver her, hvordan hun gør meget ud af at sikre den unges rettigheder og eksemplificere, at hun inddrager dem i, hvad mødet omhandler. Anne bringer således sin egen gøre ind i selve refleksionen, og det begrænser hendes refleksion.

Ved Lise kommer afværgelsen til udtryk på følgende vis:

Og det kan være godt at gøre, det som jeg egentlig plejer at gøre, at jeg lige følger op med plejemor, eller kontaktpersonen, om de har sagt noget om mødet, har de forstået hvad de skal og sådan noget der. For der kan sagens være noget der smutter. (Lise, 162-164)

Her har Lise i refleksionsfasen også brug for at bringe sig selv i spil i forhold til, hvordan hun normalt håndterer den givne beskrivelse i vignetten. Senere i interviewet beskriver hun følgende:

Men altså det er noget vi alle sammen kommer ud for tror jeg, og ikke lige får sagt, at det her er egentlig bare fordi jeg vil prøve at give dig nogle råd til, hvad du så kan eller prøve at hjælpe kontaktpersonen noget som han kan arbejde med et eller andet (Lise, 202-204)

Lise beskriver her, hvordan den givne episode er noget, der kan ske for alle. Der opstår således en undskyldning for, hvordan myndighedssocialrådgiveren har håndteret situationen i vignetten frem for en refleksion.

Mettes afværgelse i refleksionsfasen kommer til udtryk på følgende måde:

Jeg synes det er vigtigt at få sagt, at jeg ved godt at jeg sidder i en vigtig rolle ift. de udsatte unge vi sidder med, men jeg synes også det er vigtigt at selvom vi har sådan

en rolle, så er vi stadig mennesker, altså vi fejler også og vi prøver at rette op på de fejl vi laver, og det er hårdt nogle gange at sidde med borgeren, fordi vi er jo bare et menneske der forsøger at hjælpe, fordi vi ved godt de har det svært, og vi forsøger at hjælpe. Jeg synes jeg har mødt mange med den forståelse, men jeg har også mødt en del som ikke har. Det gør bare samarbejdet svære! (Mette, 281-296)

Mettes udsagn er interessant, fordi hun beskriver, at hun som myndighedssocialrådgiver også begår fejl. Mettes afværgelse opstår i, at hun søger efter forståelse fra de unge i forhold til, at hun kan komme til at lave fejl i sagsbehandlingen. Her oplever hun, at det ikke er alle, der har denne forståelse over for hende, og som konsekvens heraf bliver samarbejdet imellem Mette og den unge sværere. Det der er interessant er, hvorfor samarbejdet bliver sværere? Er det fordi den unge ikke vil forstå Mette situationsdefinition (Hutchinson & Oltedal, 2019), eller er det problemforståelsen, der er udfordringen?

Alle tre myndighedssocialrådgivere anvender på forskellig vis en afværgelsesmekanisme (Libsky, 1980) under refleksionsfasen i interviewet. For Mette kommer afværgelsen til udtryk i form af, at hun har en forventning om, at den unge vil kunne forstå, at hun kommer til at lave fejl, hvorimod det for Anne og Lise kommer det til udtryk ved, at de har behov for at fremhæve, hvordan de normalt håndterer den givne situation, fremfor at reflektere over vignetterne og derigennem anerkende de beskrivelser, de unge er kommet med.

Det der bliver interessant omhandler, hvorfor myndighedssocialrådgiverne griber til afværgelse, når det omhandler refleksioner over egen inddragelsespraksis? I selve interviewsituationerne har jeg ikke været opmærksom på denne mekanisme. Det er først ved transskriberingen, jeg erfarer, at der opstår dette mønster i myndighedssocialrådgivernes refleksioner - eller undvigelse herpå. Libsky omtaler, hvordan afværgelsen er en strategi i forhold til det krydspres, myndighedssocialrådgivere er underlagt i deres arbejde imellem borgere og de retningslinjer, der er på arbejdspladsen (Libsky, 1980). Det kan derved diskuteres, om myndighedssocialrådgivernes afværgelse opstår som led i et ubevist forsvar mod at skulle ændre egen inddragelsespraksis, eller om det handler om, at myndighedssocialrådgiverne er blevet viklet ind i en kultur i organisationen,

hvor vaner synes vanskeligt at bryde, og hvor der internt er dannet sandheder om, hvordan inddragelse af de unge foregår? (Uggerhøj, 2002)

Uanset hvad der er årsagen til afværgelsesmekanismen er det interessant, at det er så svært at skabe forandring i praksisfeltet ud fra de unges eget perspektiv.

Delkonklusion:

Jeg har igennem denne analyse søgt at besvare forskningsspørgsmålet: Hvilken læring kan praksis og forskningsfeltet opnå ved anvendelsen af et ungeperspektiv i forhold til inddragelsen i praksis? Som jeg har beskrevet i problemfeltet, giver brugerperspektivet adgang til en viden, som myndighedssocialrådgiverne og forskningsfeltet ikke har mulighed for at få adgang til, medmindre brugerne og - i dette tilfælde - de unge bliver inddraget. Jeg har anvendt de unges erfaringer og observationer til udarbejdelsen af vignetterne, som myndighedssocialrådgiverne har skulle reflektere over. Under refleksionerne opstår der imidlertid en afværgelsesmekanisme, som resulterer i, at myndighedssocialrådgivernes refleksioner udebliver, hvor de i stedet synes at beskrive, hvordan de normalt håndterer de pågældende situationer.

Til trods for at refleksionerne ikke får en større effekt i forhold til myndighedssocialrådgivernes refleksioner, så er der fortsat læring at opnå igennem et unge/brugerperspektiv, da inddragelsen af de unge synes at foregå på et lavt niveau på inddragelsesstigen ifølge analyse 1 og 2. Det kræver imidlertid muligheden for et længerevarende undersøgelses- og refleksions/læringsforløb, hvor myndighedssocialrådgiverne bliver bevidstgjorte om egne afværgelsesmekanismer.

Kapitel 8: Specialets kvalitet og kritik

I dette kapitel vil jeg beskrive de metodiske efterrefleksioner, jeg har haft i specialeprocessen for derefter at forholde mig kritisk til specialets kvalitet af den producerede viden i besvarelsen af specialets problemformulering.

8.1 Metodiske efterrefleksioner over specialet

Jeg vil i nærværende afsnit eksemplificere de efterrefleksioner, jeg har haft over min egen erkendelsesvandring, den metodiske fremgangsmåde og selve vidensproduktionen i specialeprocessen. Afslutningsvis vil jeg kort beskrive, hvordan jeg ville have grebet specialet an med den viden, jeg har i dag.

Min egen position og forståelseshorisont blev jeg gentagende gange konfronteret med i forløbet. Dette opstod blandt andet undervejs i interviewet med de unge, hvor jeg bliver udfordret, da jeg er gået ind med en antagelse om, at de unge er bekendt med inddragelsesbegrebet og ved hvad det vil sige at være inddraget i egen sag. Den forståelse bygger på, at de tre udvalgte unge har en længere historik med sag i familiesektionen, og at de samtidigt har en alder, hvor de er i efterværn og myndige, og derved - i min optik - burde være velorienteret omkring deres retssikkerhed i forhold til inddragelse i egen sag.

Min udfordring har således været min egen normative forståelse af inddragelse baseret på min praksisviden. Jeg er således blevet fanget i en praktikerforståelse. Denne erkendelse opstår flere gang i forløbet, bl.a. da jeg transskriberer interviewene. I Interviewsituationerne har jeg således ikke fået spurgt dybdegående ind til informanternes beskrivelser, da min egen indforståethed har spændt ben for dels nysgerrigheden og dels for mit kritiske akademiske blik. I analysearbejdet kommer det til udtryk ved, at jeg ikke i første omgang registrerer mange af de kritiske tematikker, der er i selve datamaterialet, før jeg bliver konfronteret med mine fund i vejledningen.

Min største erkendelse i hele specialeprocessen er da også, at jeg har kigget ind i fortællingerne og ind i praksisfeltet med et socialrådgiverblik. Det får en konsekvens for, hvordan min analytiske sensitivitet udtrykkes, da min forståelse synes at være for normativ.

Det er først i den sidste del af specialeforløbet, at jeg når til en erkendelse af, hvor vanskeligt det har været at forholde mig kritisk på et akademisk niveau, når jeg ser ind i praksisfeltet. Det får den konsekvens, at jeg sent i processen er nødt til at ændre mine analyser og lave nye meningskondenseringer med henblik på at skærpe mit analytiske blik.

Med denne erfaring rigere har jeg reflekteret over, hvorvidt (tidligere) praktikere kan drive praksisforskning, uden at der er risiko for, at viden i forskningsprocessen bliver betragtet ud fra et frøperspektiv (Nielsen & Repstad, 1993)? JA, det mener jeg fortsat er muligt, men min erkendelse

er helt klart, at det er afgørende for forskningen, at forskeren er bevidst om sin position og de blinde områder, som forskeren er i besiddelse af, ved at være forbundet til praksisfeltet.

En anden refleksion jeg har haft omhandler, hvorvidt det ville have ændret mit akademiske blik, hvis jeg havde bevæget mig væk fra min egen tidligere praksis? Dette har jeg ikke noget endegyldigt svar på. Min umiddelbare tanke er, at det ikke ville være anderledes, om jeg så havde kigget ind i en arbejdsmarkedsafdeling, som jeg ikke har erfaring med. Og det er netop denne refleksion, der er interessant, fordi som jeg illustrer i analysedel 3, så indikerer mine resultater, at det synes vanskeligt for myndighedssocialrådgiverne at betragte deres egen praksis i et mere kritisk blik. Betyder det at myndighedssocialrådgiverfaget, og hermed også mig selv, er viklet ind i et fastlåst sandhedsregime af, hvordan inddragelsen i praksis foregår? Grundlæggende mener jeg ikke, at min tidligere position i praksisfeltet vil fastlåse min inddragelsesforståelse. Under nærværende kandidatuddannelse har min forståelseshorisont da også ændret sig i takt med den viden, jeg er blevet præsenteret for, men hvorfor er det så svært, at få viklet sig selv fri af denne praksisforståelse? Jeg har ikke et endeligt svar herpå, men det er en refleksion, jeg vil tage med mig, som en vigtig læring i dette specialeforløb.

Hvis jeg på ny skulle udarbejde nærværende speciale, med den viden jeg er i besiddelse af i dag, ville jeg helt klart overveje muligheden for et specialeforløb med en anden studerende. Denne studerende må gerne, modsat jeg, have en mere ren akademisk baggrund, forstået på den måde, at det gerne må være en, der er upoleret af praksisfeltet. Så kan man diskutere, om min tilstedeværelse i samarbejdet vil være overflødig? Det mener jeg absolut ikke, tværtimod ser jeg en styrke i at forene akademisk viden med en mere praksisviden – eller som Monrad og Olesen beskriver; en form for insider og outsidersviden (Monrad & Olesen, 2018), for herigennem at udnytte de to positioners forskellige forståelser, som kan udfordres og forenes, lige som praksisforskningen tilskriver. Jeg ser det således som en styrke, hvis jeg i løbet af specialet var blevet udfordret på min normative forståelse af en speciemakker, da det ville give mig mulighed for langt tidligere i processen, at blive opmærksom på mine blinde vinkler (Nielsen & Repstad, 1993).

8.2 Specialets kvalitetskriterier

Dette afsnit vil omhandle specialets kvalitet i forhold til neutralitet, validitet, reliabilitet og generaliserbarhed. Jeg vil igennem et kritisk blik, se nærmere på, om specialet opfylder kvalitetskriterierne for videnskabelige forskningsundersøgelser.

8.2.1 Neutralitet

Som jeg tidligere har beskrevet, er min position ikke neutral i forskningsfeltet. Dette har været et bevidst valg, da jeg igennem praksisforskningen har ønsket at anvende min praksisviden aktivt til at producere viden. Som jeg har beskrevet i det foregående afsnit, har min position og viden ikke været uproblematisk undervejs i processen, særlig fordi jeg ikke i tilstrækkelig grad har været bevidst om, hvor meget min egen forståelsehorisont har blokeret for uddybende og mere viden. Jeg har dog heller ikke søgt efter neutral eller objektiv viden, tværtimod har jeg ønsket at være medskaber af den producerede viden igennem et praksisforskningsprojekt med fokus på refleksivitet og dialog (Monrad & Olesen, 2018).

Praksisforskning er, som Uggerhøj beskriver, ikke blåstemplet i forskningsfeltet (Uggerhøj, 2019) netop grundet nærheden til det undersøgende felt, hvor der stilles spørgsmål ved, hvorvidt praksisforskning er videnskabelig. Forskerne Andersen, Brandt & Uggerhøj argumenterer for, at praksisforskning kan sammenlignes med Bents Flyvbjergs forståelse af *det konkrete videnskab*. Her er konteksten central, da forskningen går tæt på realiteterne, for herigennem at gøre sig til genstand for reaktioner fra omverden (Andersen, Brandt & Uggerhøj, 2017). Det er netop også denne form for vidensproduktion nærværende speciale tager afsæt i, ved at gå tæt på praksis og udfordre de forståelser, der er om inddragelsen, for her igennem at betragte, hvilke refleksioner der opstår i forhold til de forskellige forståelser.

8.2.2 Specialets validitet:

Validitet kan oversættes med sandhedsværdi, hvor det handler om, hvorvidt der er opnået gyldig viden til besvarelsen af specialets problemformulering (Monrad & Olesen, 2018). Jeg har løbende i processen reflekteret over selve specialets validitet, særligt i forbindelse med mine erkendelser og efterrefleksioner. Jeg har således været nødt til at forholde mig til, om specialets data er valid. Det mener jeg, at det overvejende er! Men det kan kritiseres, at jeg i interviewsituationen ikke lykkes

med at få uddybet mine svar, da min egen indforståethed har blokeret herfor. Det kunne således være relevant, hvis der havde været tid i specialeforløbet til at vende tilbage til informanterne både myndighedssocialrådgiverne og de unge, for herigennem at få uddybet nogle af de spørgsmål, som jeg stod med ved transskriberingen.

En anden validitet, jeg har måtte forholde mig til, omhandler at min egen forståelseshorisont har påvirket de spørgsmål, jeg undervejs har stillet i interviewene. Her var det dog centralt, at jeg ikke fik de svar, som jeg egentlig måske havde forventet, men jeg fik derimod udfordret min forståelseshorisont.

Min egen vurdering er, at specialet er overvejende validt. Min position til feltet har været en problemstilling undervejs, men selve specialets resultater finder jeg gyldige, da de er fremkommet ud fra de unge og myndighedssocialrådgivernes egne oplevelser og forståelser og med afsæt i en metodetriangulering, for netop at nuancere forståelsen og udøvelsen af inddragelse i praksis. Derudover understøtter den øvrige forskning på området nærværende speciales resultater.

8.2.3 Specialets reliabilitet:

Reliabilitet omhandler specialets præcision og pålidelighed i alle specialets faser (Monrad & Olesen, 2018). I selve interviewsituationen med de unge måtte jeg erfare, at de ikke var bekendt med inddragelsesbegrebet, som medførte, at jeg oversatte begrebet for dem ved at remse flere inddragelsesbegreber op: medbestemmelse, indflydelse, involvering mm. Det kan således kritiseres, at de unges besvarelser omkring deres erfaring med inddragelse i egen sag kan være påvirket af min forståelse.

Specialet kan desuden kritiseres for, at jeg har været alene om specialeprocessen, hvorfor min analyse og fortolkning blev påvirket af min normative tilgang.

Jeg har i hele specialet forsøgt at eksemplificere forskningsprocessen ved at tydeliggøre min position i feltet, mine forforståelser og refleksioner over, hvor jeg oplevede problemstillinger undervejs. Ydermere har jeg foretaget et længere litteraturstudie, for derigennem at placere specialet i forskningsfeltet og med henblik på at forstå, hvordan inddragelsens mange facetter fremtræder. Endelig har jeg, med afsæt i en metodetriangulering, forsøgt at styrke specialets validitet. Alt ovenstående har betydning for specialets reliabilitet.

8.2.4 Specialets generaliserbarhed

Generaliserbarhed omhandler i hvilket omfang, specialets resultater kan overføres til andre kontekster (Monrad & Olesen, 2018). Nærværende speciale tager afsæt i et mindre afgrænset område, helt konkret 3 medarbejdere i et ungeteam og tre unge, der er tilknyttet myndighedssocialrådgiverne. Det betyder, at specialet ikke er repræsentativt for hvordan hele Familieafdelingen og andre ungeteams vil forstå og omsætte inddragelsen i praksis. Det samme er gældende for de unges oplevelser. Specialet bringer dog flere centrale tematikker og problematikker frem, som må forventes er gældende for andre Børn og Familieafdelinger, måske i varierende omfang. De problematikker, som specialet skildrer, komplimenterer øvrige forskningsresultater, hvorfor jeg vurderer, at til trods for at specialet ikke er repræsentativt, så må problematikkerne forventes at være almindelige betingede i varierende omfang.

Kapitel 9. Konklusion

Jeg har igennem dette speciale søgt efter at besvare problemformuleringen: Hvordan kan de unge bidrage med viden, der kan styrke inddragelsen i praksis? Og hvordan får denne viden betydning for myndighedssocialrådgivernes refleksion over egen inddragelsespraksis?

Min metodiske tilgang har omhandlet et praksisforskningsprojekt, hvor jeg i et samarbejde med praksis har forhandlet mig frem til problemstillingen, der er aktuel for både praksis- såvel som forskningsfeltet.

Min position i specialet har ikke været neutral, men jeg har igennem min forståelseshorisont været aktiv medskaber af den viden, der produceres, hvilket min videnskabsteoretiske ramme; hermeneutikken, ligeledes har fordret.

Til selve besvarelsen af problemformuleringen har jeg søgt indsigt i en metodisk triangulering af viden, der omhandler observationer af møder imellem myndighedssocialrådgivere og unge, interviews med såvel tre unge som med tre myndighedssocialrådgivere. Dette valg består i, at jeg har ønsket at få et nuanceret indblik i inddragelsens kompleksitet, og ligeledes har jeg ønsket en større validering af specialets viden.

Jeg har indledningsvis søgt indsigt i en viden om, hvordan myndighedssocialrådgiverne forstår og omsætter inddragelsen i praksis. Dette har primært været med henblik på en baggrundsviden om, hvordan inddragelsen foregår i mødet med den unge, for derigennem at udvikle og kvalificere interviewguides og vignetter. Resultatet af myndighedssocialrådgiverens inddragelsespraksis synes at fremstå med manglende understøttelse af de unges inddragelse. De unge bliver således ikke inviteret med ind i et fælles samarbejde, og mødet synes at foregå ud fra myndighedssocialrådgiverens dagsorden, hvor kommunikationen kan karakteriseres som overvejende envejs. Observationerne peger på, at inddragelsen synes at foregå på et lavt niveau på inddragelsesstigen. Når myndighedssocialrådgiverne selv skal beskrive deres forståelse af inddragelse, synes inddragelsen ligeledes at foregå på et lavt inddragelsesniveau. Her italesætter myndighedssocialrådgiverne vigtigheden af at få den unges perspektiv frem, men ved mere dybdegående beskrivelser synes de unges perspektiv ikke at have samme betydning som myndighedssocialrådgiverens egen problemforståelse. Derudover synes de unges muligheder for inddragelse at være påvirket af den relation, der er imellem den unge og myndighedssocialrådgiveren eksempelvis i forhold til hvorvidt, der er en god kemi i mødet. Resultatet indikerer, at der er behov for, at myndighedssocialrådgiverne har fokus på at få udviklet en arbejdsrelation, og dette særligt i de tilfælde, hvor der er dårlig kemi imellem parterne. Det kræver imidlertid, at myndighedssocialrådgiveren er i stand til at bevæge sig væk fra egen problemforståelse og i højere grad inddrager den unges forståelse.

Den indsigt, jeg har opnået igennem de unges inddragelseserfaringer, peger på et mønster af en vandring fra ikke-inddragelse til oplevelsen af inddragelse i egen sag. Til trods for de tre unges forskellige erfaringer, indikerer oplysningerne, at de unge ikke oplever at være inddraget og forstået ud fra egen problem- og løsningsdefinition. For de unge synes det betydningsfuldt og afgørende, at myndighedssocialrådgiverne er opmærksomme på at inddrage de unges egen problemforståelse, og at der tages afsæt i de unges egne mål og løsninger. De unges erfaringer indikerer, at der ikke har været en arbejdsrelation imellem dem og myndighedssocialrådgiveren tidligere, men at den først er blevet udviklet sent i deres inddragelseserfaring, og som i dag har medført, at de føler, de er inddraget. Det handler således for de unge om, at myndighedssocialrådgiveren skal turde forfølge de unges eget perspektiv og forståelse for at opnå arbejdsrelationen, som giver adgang til højere grad af inddragelse.

Jeg har undervejs i forløbet involveret myndighedssocialrådgiverne i mine delresultater i forhold til de observationer, jeg har lavet, og de erkendelser, jeg har opnået ud fra de unges perspektiv. Dette er gjort igennem udarbejdelsen af to vignetter, hvor jeg har søgt indsigt i hvilke refleksioner, der opstår ved myndighedssocialrådgiverne, når de skal reflektere over egen inddragelsespraksis. Under refleksionerne opstår der imidlertid en afværgelsesmekanisme, som blokerer for myndighedssocialrådgivernes refleksioner, og hvor de i stedet beskriver, hvordan de normalt håndterer den pågældende situation. Denne afværgelse synes at være et udtryk for, at det er vanskeligt for myndighedssocialrådgiverne at forholde sig kritisk til egen inddragelsespraksis.

Formålet med specialet, har været at bidrage med en kritisk refleksion over, hvordan inddragelsen i praksis kan styrkes med afsæt i et brugerperspektiv. Til trods for at refleksionerne ikke får en større effekt i forhold til myndighedssocialrådgivernes egen inddragelsespraksis, så peger de øvrige resultater på, at der er læring at hente igennem et ungeperspektiv, da inddragelsen generelt synes at foregå på et lavt niveau på inddragelsesstigen ifølge analyse 1 og 2. Det indebærer imidlertid, at der er fokus på et længerevarende undersøgelses- og refleksions/læringsforløb, hvor myndighedssocialrådgiverne bliver bevidstgjorte om egne afværgelsesmekanismer.

Litteraturliste

- Andersen, M., L. (2015) Borgerperspektiver som drivkraft i sociale analyser. I M., Harder & M., A., Nielsen (red) *Socialt arbejde i en foranderlig verden*, (105-118). København: Akademisk forlag.
- Andersen, M., L., Brandt, L., I., & Uggerhøj, L. (2016). *Inddragelse i praksis: En undersøgelse af inddragelse i sagsbehandling og familiearbejde i Aalborg kommune*. Aalborg: Institut for Sociologi og Socialt Arbejde.
- Andersen, M. L., Brandt, L., I., & Uggerhøj, L. (2017). Inddragelse i praksis: om et praksisforskningsprojekt. *Udenfor nummer – tidsskrift for forskning og praksis i socialt arbejde* 18 (35), 4-15.
- Andersen, T.W., Follesø, R., & Olsen, T. (2016) *Unge, udenforskab og social forandring – nordiske perspektiver*. Frederiksberg C: Frydenlund.
- Ankestyrelsen (2019) *Børnesagsbarometeret, pilotundersøgelse*. København: Ankestyrelsen.
- Arnstein, S., R. (1969) A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35 (4), 216-224
- Beresford, P., & Croft, S. (2001) Service Users' Knowledges and the Social Construction of Social Work. *British Journal of Social Work*, 1 (3), 295-316
- Bjørkly, S., & Ødegård, A., (2017) Brukermedvirkning i praksisnær forskning. I A., M., Støkken & E., Willumsen (Red.) *Brukerstemmer, praksisforskning og innovasjon*, (123-135). Kristiansand: Portal Forlag.
- Børne og socialministeriet (2018) *Anbragte børn og unges trivsel 2018*. København:

Social- og indenrigsministeriet.

Børns Vilkår (2017) *Ret til inddragelse – en kvalitativ undersøgelse af børns oplevelse af inddragelse i deres sagsforløb*. Børns Vilkår.

Carlsen, L., T. (2018) Forskningsetik i praksis. I S., P. Olesen & M., Monrad (Red.) *Forskningsmetode i Socialt arbejde*. (253-272). København: Hans Reitzels Forlag.

Danneris, S., & Monrad M. (2018) I S., P. Olesen & M., Monrad (Red.) *Forskningsmetode i Socialt arbejde*. (61-82). København: Hans Reitzels Forlag.

Frederiksen, M. (2018) Design. I S., P. Olesen & M., Monrad (Red.) *Forskningsmetode i Socialt arbejde*. (83-106). København: Hans Reitzels Forlag.

Frørup, A.K. (2015) Udsat eller sat ud? Hvordan taler vi om "udsatte børn og unge"? I., Erlandsen, T., Jensen, N., R., Langager, S., & Petersen, K., E. (Red.) *Udsatte børn og unge – en grundbog*. (106-117). København: Hans Reitzels Forlag.

Gilje, N. (2017) Hermeneutik – teori og metode. I M., Järvinen & N., Mik-Meyer (Red.) *Kvalitativ analyse - syv traditioner*. (127-152). København: Hans Reitzels Forlag.

Halkier, B. (2015) Fokusgrupper. I S., Brinkmann & L., Tanggaard. (Red) *Kvalitative metoder – en grundbog*, (2.udg.) (137-152) København: Hans Reitzels Forlag.

Halvorsen, A., Nordstoga, S., Støkken, A.,M., & Ueland, S., O.(, 2017) Om å bygge og vedlikeholde strukturer for samarbejd. I A.,M., Støkken & E., Willumsen (Red.) *Brukerstemmer, praksisforskning og innovasjon*. (186-204) Kristiansand: Portal Forlag.

Hart, R. (1992). Children's Participation: from Tokenism to Citizenship. Florence: *UNICEF Innocenti Essays*, (4)

Hutchinson, G.,S., & Oltedal, S., (2006). *Modeller I Socialt arbejde* (2.udg). København: Hans Reitzels Forlag.

Hutchinson, G.,S., & Oltedal, S., (2019). *Teoretiske perspektiver i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.

Højlund, P. & Juul, S. (2015) *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. (2.udg). København: Hans Reitzels Forlag.

Ineva.dk - Viden til udvikling. *Telefoninterviews: en metoderefleksion*. Besøgt den 26. maj 2020,

<http://ineva.dk/telefoninterviews-en-metoderefleksion>

Järvinen, M., Larsen, E. J., & Mortensen, N. (2002) *Det magtfulde møde mellem system og klient*. Århus N: Aarhus Universitetsforlag.

Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2003) *At skabe en klient – Institutionelle identiteter i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.

Jensen, B., S. (2014). *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde - reel inddragelse eller symbolsk retorik?* Aalborg Universitetsforlag. Ph.d.-serien for Det

Samfundsvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet

<https://doi.org/10.5278/vbn.phd.socsci.00014>

Juul, Søren & Pedersen, K., B. (2012): Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejdet. I S., Juul, & K., B., Pedersen, K. (red.): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring*. (399-430). København: Hans Reitzels Forlag.

Jørgensen, P., S., & Kampmann, J., (2000). Børn som informanter. København V: Børnerådet

Jørgensen, S., & Olesen, S., P. (2018) Formidling. I S., P. Olesen & M., Monrad (Red.)

Forskningsmetode i Socialt arbejde. (231-250). København: Hans Reitzels Forlag.

Kildedal, K. (2013) Socialfaglig praksis i Danmark – og hvordan denne bog kan anvendes. I Kvello,

Ø. *Børn i Risiko.* (21- 38). Frederiksberg C: Samfundslitteratur

Kristiansen, S. (2017) Fortolkning, forforståelse og den hermeneutiske cirkel. I M., Järvinen & N.,

Mik-Meyer (Red.) *Kvalitativ analyse - syv traditioner.* (153-172). København: Hans Reitzels Forlag.

Kristiansen, S. & Krogstrup, H., K. (2015) *Deltagende observation.* (2.udg.) København: Hans

Reitzels Forlag.

Krogstrup, H., K. (1999) *Det handicappede samfund – om brugerinddragelse og medborgerskab.*

Århus: Forlaget Systime A/S.

Krogstrup, H., K. & Tjalve, J. (1999) Perspektiver i forbindelse med brugerinddragelse. I H.,K.,

Krogstrup. *Det handicappede samfund – om brugerinddragelse og medborgerskab.*

Århus: Forlaget Systime A/S.

Lipsky, M. (1980). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services.*

New York: Russel Sage Foundation

Mik-Meyer, N., & Villadsen, K. (2007) *Magtens former – sociologiske perspektiver på statens møde*

med borgeren. København: Hans Reitzels Forlag

Moesby-Jensen, C.,K., (2019) *Diagnoser i myndighedsarbejde – børn og unge med autisme eller*

ADHD. København: samfundslitteratur.

- Moesby-Jensen, C., K., Ejrnæs, M., & Andersen, M.,L. (2019) Myndighedsopgaver og helhedssyn i det tværprofessionelle samarbejde omkring børn og unge med autismespektrum forstyrrelser eller ADHD. I C.,K., Moesby Jensen (red.) *Diagnoser i myndighedsarbejde – børn og unge med autisme eller ADHD*. (109-136) København: samfundslitteratur.
- Monrad, M., & Ejrnæs, M., (2012) *Vignetmetoden. Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling*. København: Akademisk Forlag.
- Monrad, M. (2018) Tilvirkning af data. I S., P. Olesen & M., Monrad (Red.) *Forskningsmetode i Socialt arbejde*. (107-144). København: Hans Reitzels Forlag.
- Monrad, M., & Olesen, S., P. (2018) Kvalitet og kritik. I S., P. Olesen & M., Monrad (Red.) *Forskningsmetode i Socialt arbejde*. (293-318). København: Hans Reitzels Forlag.
- Nielsen, R., J., C., & Repstad, P. (1993) Fra nærhet til distanse – og tilbage igjen. I J.C.R. Nielsen. *Anderledes tanker om livet i organisationer*. København: Frederiksberg Bogtrykkeri A/S
- Olesen, S., P. (2018) Analysestrategi. I S., P. Olesen & M., Monrad (Red.) *Forskningsmetode i Socialt arbejde*. (145-170). København: Hans Reitzels Forlag.
- Olesen, S., P., & Monrad, M (2018): *Forskningsmetode i Socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Raudaskoski, P. (2015) Observationsmetoder (herunder videoobservation) I S. Brinkmann & L. Tanggaard. (Red) *Kvalitative metoder – en grundbog*, (2.udg.) (97-112) København: Hans Reitzels Forlag.

Retsinformationen A. *Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale*

område. Besøgt den 26. maj 2020 fra: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2019/826>

Retsinformationen B. *Bekendtgørelse af lov om social service*. Besøgt den 10. april 2020, fra:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=209925#id7a599f04-9a51-440a-9fe2-d6e1c1266381>

Servicestyrelsen, 2011, *Håndbog om barnets reform. 1. oplag*. Servicestyrelsen

Servicestyrelsen, 2006, *håndbog om anbringelsesformen*. 1. oplag. Servicestyrelsen

Skytte, M.,(2017): Socialt arbejde. I J., Guldager & M., Skytte (Red.) *Socialt arbejde, teorier og perspektiver* (2.udg) København: Akademisk forlag.

Socialministeriet (2004) *Undersøgelse af retssikkerhedslovens §4*. København: Socialministeriet.

Social- og indenrigsministeriet. *Regeringens arbejde for udsatte børn*. Besøgt den 10. marts 2020,

<https://www.regeringen.dk/nyheder/barnet-foerst/>

Tanggaard, L. (2017) Fænomenologi som kvalitativ forskningsmetode. I M., Järvinen, & N., Mik-Meyer (Red.) *Kvalitativ analyse - syv traditioner*. (81-102). København: Hans Reitzels Forlag.

Tanggaard, L & Brinkmann, S. (2015) Interviewet: samtalen som forskningsmetode. I S.

Brinkmann & L. Tanggaard. (Red) *Kvalitative metoder – en grundbog*, (2.udg.) (29-54) København: Hans Reitzels Forlag.

Uggerhøj, L. (2002) Menneskelighed i mødet mellem socialarbejder og klient – ideal eller realitet? I

M., Järvinen, J., E., Larsen & N., Mortensen (Red.) *Det magtfulde møde mellem system og klient*. (81-106). Aarhus: Universitetsforlag.

Uggerhøj, L. (2006) *Hjælp eller afhængighed: en kvalitativ undersøgelse af samarbejde og kommunikation mellem truede familier og socialforvaltningen*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Uggerhøj, L. (2019). Praksisforskning – når forskning, kundskabsproduktion og faglig udvikling forenes. *Tidsskrift for Professionsstudier - Praksisnærhed* 2(29), 34-43.

Vive (2020) *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling*. København: Vive

Warming, H. (2011). *Børneperspektiver, Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde*. København: Akademisk forlag.